

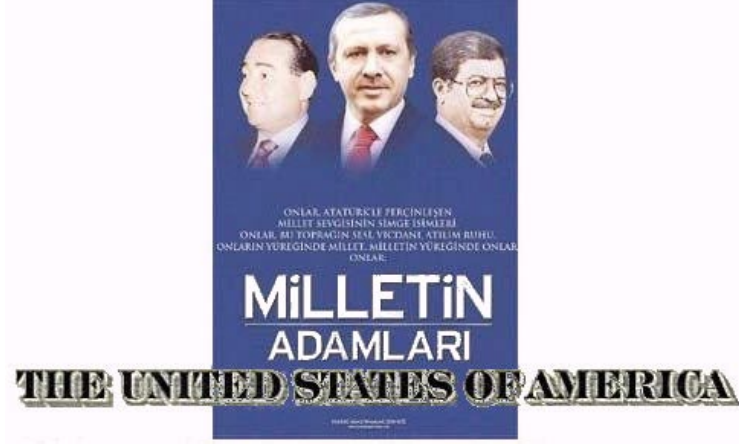
Anti-Emperyalist ve Anti-Oligarşik Mücadelede

KURTULUŞ CEPHESİ

Zafer Bizim Olacaktır!

<http://www.kurtuluscephesi.com>

YIL: 18 SAYI: 98 Temmuz-Ağustos 2007

AKP Ezdi Geçti... AKP Açık Ara Birinci...
Üçüncü Halk İhtilâli...
E-Muhtıranın İflası... CHP İkinci Parti Olabildi...
CHP Oylarını Ancak 700 Bin Artırabildi...

“Baskın basanıdır”cılar, “Ezber Bozanlar”,
Başkansız Partiler, Partisiz Başkanlar, Sürüden Aynlamayan Koyunlar:
Bilcümle Legalizmin Sefaleti

Türkiye
Tarihinden

Bu Halkı Anlamak
Ne Kadar Zor?

Sınıflar ve Partiler

Yardım Paketleri, Büfeci İslam,
Bakkal Solu!

Seçim Ekonomisi,
Popülizm ve Devrim

Peki!
Ne Olacak Şimdi?

- 22 Temmuz seçimlerinin sayısal verileri ile siyasal sonuçlarının genel bir değerlendirmesi. **3** AKP EZDİ GEÇTİ...
AKP AÇIK ARA BİRİNCİ...
ÜÇÜNCÜ HALK İHTİLÂLİ...
E-MUHTIRANIN İFLASI...
CHP İKİNCİ PARTİ OLABİLDİ...
CHP OYLARINI ANCAK 700 BİN ARTIRABİLDİ...
- Tüm varlıklarını düzenin oyun kurallarına tabi olarak sürdüren legalistlerin ve Çetin Altanlaştıramadıklarımızın seçim "başarıları"(!) üzerine. **8** "BASKIN BASANINDIR"ÇILAR ,
"EZBER BOZANLAR",
BAŞKANSIZ PARTİLER,
PARTİSİZ BAŞKANLAR,
SÜRÜDEN AYRILAMAYAN KOYUNLAR:
BİLCÜMLE LEGALİZMİN SEFALETİ
- 1950-77 dönemindeki genel seçim sonuçlarının genel tablosu. **12** TÜRKİYE
TARİHİNDEN
- 22 Temmuz seçim sonuçları çerçevesinde ülkedeki yakın dönemdeki siyasal gelişmelerin ve sonuçlarının genel bir irdelenmesi. **14** BU HALKI ANLAMAK
NE KADAR
ZOR?
- Toplumu oluşturan sınıflar ve sınıfsal ilişkiler ile siyasal partilerin sınıflar karşısındaki konumunun tahlili. **21** SINIFLAR VE
PARTİLER
- 22 Temmuz seçimlerinde AKP belediyeleri ve valilikler tarafından dağıtılan "yardım paketleri"nin nasıl finanse edildiğine ilişkin bir yazı. **28** YARDIM PAKETLERİ,
BÜFECİ İSLAM,
BAKKAL SOLU!
- Seçim ekonomisi hurafesi, popülizm, "adam satın alma" politikaları ve devrim. **31** SEÇİM EKONOMİSİ,
POPÜLİZM VE
DEVİRİM
- Seçimler sonrasında olası siyasal gelişmelere ilişkin bir değerlendirme. **35** PEKİ!
NE OLACAK
ŞİMDİ?

KURTULUŞ CEPHESİ

SORUMLU (Vi.S.d.P) : Sezai Görür
Yazışma Adresi:
Postfach 1414
55504 Bad Kreuznach / Deutschland

İnternet Adresi:
<http://www.kurtuluscephesi.com>
<http://www.kurtuluscephesi.org>
E-Posta Adresi:
kurcephe@kurtuluscephesi.org

AKP Ezdi Geçti... AKP Açık Ara Birinci... Üçüncü Halk İhtilâli... E-Muhtıranın İflası... CHP İkinci Parti Olabildi... CHP Oylarını Ancak 700 Bin Artırabildi...

"Ve 22 Temmuz akşamı tüm propagandistler, televizyonların karşısına geçerek, 'sol partilerin toplam oyu'na pür dikkat kesilerek seçim sonuçlarını izlemeye koyulacaklardır. CHP-DSP ittifakı olduğu için de, toplamada fazlaca zorlanmayacakları da kesindir.

Eğer AKP oyları düşer, MHP 'beklenen' oy oranına erişemez, 'medya' destekli Ağar-Mumcu ikilisinin oyları %15'de kalır, DTP 35-40 'bağımsız aday'ını meclise sokar ve nihayetinde 'sol oylar', yani CHP'nin oyları yükselmiş olursa, pazartesi günü büyük bir moralle sokağa çıkılacaktır. Böylece şeriatçılık ve faşist tırmanış tehlikesi önlenmiş, 'sanal muhtıranın' maddi-somut askeri darbeye dönüşme olasılığının sona ermiş olmasının huzur ve rahatlığı egemen olacaktır.

Yok eğer seçim sonuçları ters yönde olursa, 'sol oylar' beklenen artışı göstermez, MHP'nin oyları artar, AKP %30'lar düzeyinde oy alırsa, teselli DTP'nin 35-40 'bağımsız aday'ının meclise girmesinde aranacaktır."

(*Kurtuluş Cephesi*, "Seçimler ve Devrimciler", Sayı: 97.)

İstenmeyen, istenmediği için de beklenilmeyen oldu. AKP %46,5 oy oranıyla "açık ara" birinci parti olarak seçimlerin "galibi" olurken, "istenmediği için beklenilmeyen" oldu.

"Medyatik" söylemle MHP beklenen oyu alamadı, DTP'li "bağımsızlar"ın sayısı 24' de kaldı, Baskın "hoca" seçilemedi, CHP'nin oyları "beklenildiği kadar" artmadı. Amiyane tabirle herkes "boyunun ölçüsünü aldı".

Boyu kısalarn (kisa boyluların) pek sevilmediği bir ülkede, ister istemez "boyunun ölçüsü" kısa çıkanlar seçim sonuçlarından "mutlu" olmadılar.

"Mutlu olmayan"lar ise, kendilerini "solcu" olarak tanımlayanlar oldu. Sadece "mutsuz" olmakla kalmadılar, aynı zamanda "kişisel bozgun" yaşadılar.

"Cumhuriyet mitingleri"nin büyüttüğü "umut"un sandıktan çıkmadığını gören her "solcu", "mutsuz" ve "kişisel bozgun" havası içinde 23 Temmuz karşıladı.

İstenilen, istenildiği için de beklenen olmadı.

DTP'liler "beklenen" sayıya ulaşamadı, "Baskın basanıdır" gerçekleşmedi, CHP'nin oyları ancak 700 bin artabildi.

AKP'nin oylarının %46,5'e yükselmesi, tüm "beklentileri" sildi süpürdü. İnsanlar "şok" oldu. "Teselli" hiçbir yerde bulunamadı.

Ve her zaman olduğu gibi CHP'nin "müzmin muhalifleri" sonuçların faturasını Deniz Baykal'a kesmek için hemen harekete geçti.

Böylece CHP'nin "müzmin muhalifleri" ve "metroseksüel" Mustafa Sangül sayesinde yeni "teselli" kaynağı bulundu. "Ah Baykal, ah"lı yakınmalarla seçim sonuçlarının "kişisel bozgunu" aşılmaya çalışıldı.

"Bizim sol", "öteki sol", "marjinal sol", "sosyalist sol", her türden ve cinsten legalistler bu "kişisel bozgun" havasında "mutsuz" oldular.

	2002	2004 (Yerel Seçim)	2007	2002/2007 Fark	2004/2007 Fark
Seçmen Sayısı	41.407.027	43.552.931	42.571.284	1.164.257	-981.648
Kullanılan Oy	32.768.161	33.211.457	35.828.274	3.060.113	2.616.817
Geçerli Oy	31.528.783	32.268.496	34.822.907	3.294.124	2.554.411
Katılım Oranı (%)	79,14	76,25	84,16	5,02	7,91

	Seçmen Sayısı	Artış Miktarı	Kullanılan Oy
1977	21.207.303	4.409.139	15.358.210
1983	19.767.366	-1.439.937	18.238.362
1987	26.376.926	6.609.560	24.603.541
1991	29.979.123	3.602.197	25.157.089
1995	34.155.981	4.176.858	29.101.469
1999	37.495.217	3.339.236	32.656.070
2002	41.407.027	3.911.810	32.768.161
2004*	43.552.931	2.145.904	33.211.457
2007 (TÜİK)	41.465.000	-2.087.931	-
2007	42.571.284	-981.648	34.828.274

* 25 Mart Yerel Seçimi

Oysa ki, 22 Temmuz seçimlerinde, istenirse de “beklenilmesi gereken” sonuçlar ortaya çıktı.

Kesin sonuçlara göre, 22 Temmuzda seçime katılım oranı ve kullanılan oyların yer aldığı yukardaki tabloda görüldüğü gibi, 2002 seçimine göre seçmen sayısı bir milyon kadar **artarken**, kullanılan oy sayısı üç milyon artmıştır. 2004 yerel seçimlerine göre ise, seçmen sayısı bir milyon kadar **azalırken**, kullanılan oy ikibuçuk milyon artmıştır.

Oysa seçim öncesinde TÜİK’in “resmi” açıklamasında, 2004 yerel seçimlerine göre 22 Temmuz seçimlerindeki seçmen sayısı iki milyon (2.087.931) **azalış** gösterirken, seçmen sayısındaki **azalış** bir milyon (981.648) olmuştur. Diğer bir ifadeyle, seçim öncesinde açıklanan seçmen sayısı ile seçim sonrasında açıklanan seçmen sayısı arasında 1.106.283 **fark** ortaya çıkmıştır.

Bu sonuçlara bakarak, 22 Temmuz seçimlerine ilişkin bir saptama yapılabilir: Seçmen listeleri askıya çıktıktan sonraki iki ay içinde listelerde adı yer almayan bir milyon “seçmen” kaydını yaptırmıştır!

“Demokrasiye bağlılığı”yla övünenler için, “seçmen”in böylesine “duyarlı ve demokratik hakkına sahip çıkan” bu tutumu, “göz yaşartıcı” ve “demokrasimiz” açısından “umut verici”dir!

“Demokrasiye bağlı olmayan”, seçimlerin

bir aldatmaca olduğunu düşünen, oy pusulaların değiştirilerek sonuçların “manipüle” edildiğini düşünenler için ise, seçmen sayısındaki bu artış pek fazla “mantıkla” izah edilebilir değildir.

Yine de 1999 seçimlerinde oy pusulalarının çöp kutularında bulunması üzerine B. Ecevit’in “sonucu değiştirecek miktarda değil” dediğini anımsayanlar, seçmen sayısındaki bu “artış” karşısında AKP’nin “ezici zaferi”nin gölgelenemeyeceğine hükmedeceklerdir.

Söz konusu olan 1.106.283 seçmendir. Toplam seçmen sayısına oranı %3’tür. Bu oran “ihmal edilebilir bir küsurat” olarak kabul edilebilir! Ama AKP’nin çıkardığı her milletvekilinin 47 bin oyla seçildiği gözönüne alınırsa, bu “küsurat”, yaklaşık yirmi milletvekilliğine denk düşmektedir.

2002 seçimlerinde seçmen sayısındaki dört milyona yakın artış nasıl “mantıkla” izah edilmeye muhtaç ise, bu seçimlerde TÜİK’in resmi açıklamasına göre seçmen sayısının iki ay içinde bir milyon artışı da “mantıkla” izah edilmeye muhtaçtır.

Şüphesiz hiç bir kurum ve kişi bu durumu “mantıkla izah” edemeyecektir. Yapılabilecek tek açıklama, devletin resmi istatistik kurumunun verilerinin güvenilir olmadığıdır. Resmi verilerin güvenilir olmadığı bir ortamda da, “beklenen” ile “gerçekle-

	2002	Oy Oranı %	2004	Oy Oranı %	2007	Oy Oranı %	2004'e göre fark
AKP	10.808.229	34,28	13.447.287	41,67	16.198.597	46,52	2.751.310
CHP	6.113.352	19,39	5.882.810	18,23	7.277.553	20,90	1.394.743
MHP	2.635.787	8,36	3.372.249	10,45	4.968.452	14,27	1.596.203
DYP (DP)	3.008.942	9,54	3.216.213	9,97	1.892.686	5,44	-1.323.527
GP	2.285.598	7,25	839.856	2,60	1.059.679	3,04	219.823
SP	785.489	2,49	1.297.681	4,02	813.505	2,34	-484.176
ANAP	1.618.465	5,13	807.761	2,50	-	-	-807.761
DSP	384.009	1,22	683.266	2,12	-	-	-683.266
BBP	322.093	1,02	374.125	1,16	-	-	-374.125
SHP/DEHAP/DTP	1.960.660	6,22	1.662.280	5,15	1.334.518	3,83	-327.762

	2002	Oy Oranı %	2004	Oy Oranı %	2007	Oy Oranı %	2004'e göre fark
AKP	10.808.229	34,28	13.447.287	41,67	16.198.597	46,52	2.718.944
ANAP+DYP	4.627.407	14,67	4.023.974	12,47	1.892.686	5,44	-2.131.288
SP	785.489	2,49	1.297.681	4,02	813.505	2,34	-484.176
ANAP+DYP+SP	5.412.896	17,16	5.321.655	16,49	2.706.191	7,78	-2.615.464
MHP+BBP	2.957.880	9,38	3.746.374	11,61	4.968.452	14,27	1.222.078
CHP+DSP	6.497.361	20,61	6.566.076	20,35	7.277.553	20,90	711.477

	2002 Oy Oranı %	2004 Oy Oranı %	2007 Oy Oranı %	2002'ye göre fark	2004'e göre fark
AKP	34,28	41,67	46,52	12,21	4,85
ANAP+DYP+SP	17,16	16,49	7,78	-9,38	-8,71
MHP+BBP	9,38	11,61	14,27	4,9	2,66
GP	7,25	2,6	3,04	-4,21	0,44
"Sağ" Partiler Toplamı	68,07	72,37	71,61	3,54	-0,76
CHP+DSP	20,61	20,35	20,90	0,29	0,55

şen" arasında büyük bir farkın ortaya çıkması da kaçınılmazdır.

Gelelim AKP'nin "silip süpürdüğü", "ezici zafer" kazandığı "üçüncü halk ihtilali"nin (Akşam, 23 Temmuz 2007) sonuçlarına:

22 Temmuz seçim sonuçlarına göre, AKP oylarını 2,7 milyon artırarak %46,5 oranında oy almıştır. "Demokrasi inancı" güçlü olanlar için AKP'nin bu oy ve oy oranı, "halkın sağ-duyusu" olduğu kadar, "halkın muhtırası"dır da. "Halk" AKP'ye "teveccüh" etmiştir! Bu da "halkın" ne kadar "istikrar" yanlısı olduğunun bir göstergesidir!

Yukardaki ikinci tabloya baktığımızda, "halk"ın AKP'ye olan bu "teveccühü"nün, ANAP-DYP ve SP'nin oylarında meydana gelen kaymalardan başka bir şey olmadığı açıkça görülür. Oysa 22 Temmuz seçimlerinde CHP'nin oyları yediyüz bin, MHP'nin oy-

ları 1,2 milyon artmıştır. Eğer ortada bir "halk teveccühü"nden söz edilebilecekse, bu CHP ve MHP için geçerlidir.

Akşam gazetesinin manşetiyle "üçüncü halk ihtilali" tümüyle sağ parti seçmenlerinin oylarını AKP'de toplamalarının bir sonucudur. Güler Sabancı'nın sözüyle "AKP merkez partisi olmuştur".

Oy oranlarına bakıldığında, 2004 yerel seçimlerinde "büyük" sağ partilerin toplam oyları belirgin bir biçimde artmıştır. 2002 seçimlerinde değişik "sağ" partilere dağılmış olan "sağ seçmen", 2004'de "büyük sağ partiler"de toplanırken, 2007 seçimlerinde bu süreç duraksamıştır. Bir bakıma "sağ", 2004 yerel seçimlerinde ulaşabileceği en üst oy oranına ulaşmıştır. Bu tablo ise, 1950 seçimlerinden günümüze kadar "gelenekselleşmiş sağ-sol oylar"ın tipik oranı olan %70-30 ora-

nından başka bir şey değildir.

Evet, çok iddialı “solcu” söylemin diliyle ifade edersek, 22 Temmuz seçimlerinde “ezber” bozulmamıştır. Ancak “sağ seçmen”, 2002 seçimlerinden itibaren artan oranda tek partide (AKP) oylarını birleştirmiştir.

Seçimin bu sonucunda en etkin olan ise, Erkan Mumcu'nun Mehmet Ağar'a attığı “kazık”tır. Bu “kazık” sonucunda, ANAP-DYP oyları büyük oranda AKP'ye ve daha az bir oranda MHP'ye gitmiştir.

CHP ise, 22 Temmuz seçimlerinde “istenilen ve beklenen” oy artışını sağlayamamıştır. Oylarındaki artış (DSP dahil), nicelik olarak yediyüz bin, oransal olarak %055 olmuştur.

22 Temmuz seçimlerinin genel tablosundan çıkan özet ise, “sağ seçmen”in oylarını AKP'de topladığı, ancak sağ seçmen oylarının genel oylar içindeki oranının aynı kaldığıdır. Dolayısıyla “sağ”, ulaşabileceği “geleceksel” sınıra ulaşmıştır.

“Sağ” oyların AKP'de toplanmasında Erkan Mumcu “olayı”nın belirgin bir etkisi olduğu da tartışmasız bir gerçektir. Mehmet Ağar'ın DYP-DP'si “beklenen” oyu alamamıştır. Bir bakıma “sağ seçmen” açısından AKP “alternatifsiz tek sağ parti” konumuna gelmiş, dolayısıyla da oylar AKP'de toplanmıştır.

Tüm “seçim anketleri”nin (Tarhan Erdem'in “son saniye” anketi hariç) yanlış çıkmasına yol açan da DYP-DP'nin “beklenen” oyu alamamasından kaynaklanmıştır. Ancak Erkan Mumcu “olayı” olmasaydı bile, “sağ” oyların, 2004 yerel seçimlerinde olduğu gibi, büyük ölçüde yine AKP'de toplanacağı da açıktır.

Böylece 1969 yılında Demirel'in AP'sinde başlayan, 1984 seçimlerinde “dört eğilimi birleştirdik” diye ortaya çıkan Özal'la kısmen durulan, 1991 seçimlerinde yeniden ortaya çıkan ve nihayetinde 1994 Şubat kriziyle keskinleşen “sağdaki bölünme”, 2002 ve 2007 seçimleriyle birlikte büyük ölçüde ortadan kalkmıştır. (Ancak bu bittiği anlamına gelmemektedir.)

Bu durumu **1995 seçimleri** sonrasında *Kurtuluş Cephesi*'nin 27. sayısında şöyle ifade etmiştik:

“1995 Türkiye'sinde oligarşinin karşı karşıya bulunduğu sorunlar, hemen her dönemde karşısında olan sorunlarla bir ve aynıdır. Ancak 12 Eylül ko-

şullarında sömürücü sınıflar arasında gerçekleştirdiği ve temel olarak kendisinin hegemonyasına dayanan ‘uzlaşma’, 1994 yılındaki gelişmelerle, hemen hemen dağılmıştır. Ve siyasal planda karşı karşıya olduğu somut sorun da bu olmaktadır. Ama geçmiş dönemden farklı olarak, sömürücü sınıf ve tabakalar, kendi içlerinde parçalanmış durumdadır ve oligarşinin (özellikle de tekelci sanayi burjuvazisinin) etrafında yeni bir ‘uzlaşma’ya yönelmeleri çok daha zordur.

... bugün oligarşinin karşı karşıya olduğu sorun, sömürücü sınıflar arasındaki ‘12 Eylül uzlaşması’nın sona ermiş olmasıdır. Ancak yeni bir ‘uzlaşma’, aynı zamanda, bu sınıfların kendi içlerindeki parçalanma ve bölünmelerin boyutları nedeniyle kolayca kurulabilir nitelikte değildir. Bu bölünmenin en yoğun bulunduğu kesim ise, oligarşi dışındaki sömürücü sınıflardır ve özellikle tekelleşmemiş sanayi burjuvazisi içindeki parçalanma ve içsel ittifak girişimleridir. İşte bu parçalanma ve girişimler, günümüzdeki **tüm düzen sınırları içindeki** siyasal ilişkilerin temelini oluşturmaktadır. Bu parçalanma ve içsel ittifak girişimleri tam olarak tahlil edilmeden, olayların kavranılabilmesi olanaksızdır.”

Evet, sömürücü sınıflar arasındaki bölünmelerin siyasal yansıması 22 Temmuz seçimleriyle ortadan kalkmıştır. İrili-ufaklı “sağ” partilerin oyları AKP'de toplanırken, MHP, “merkez sağ” seçmen açısından “milliyetçiliğin tek adresi” olarak ortaya çıkmıştır.

Son yirmi beş yılın seçim sonuçlarının gösterdiği ikinci olgu ise, “sol” partilerin oylarının 2002 seçimlerinde bariz bir biçimde **düştüğü** ve bu düşüşün 2007 seçimlerinde **onaylandığı**dır.

“Sol parti” oylarındaki bu düşüşte Uzan'ın GP'sinin özel bir yeri olduğu da açıktır. Ancak 2002 seçimlerinde GP'ye yönelmiş görünen “sol seçmen” (İzmir'de GP'nin aldığı %18 oy tipiktir), beş yıl içinde “sağcılaşarak” AKP ve MHP'ye yönelmiştir.

Yine son yirmi beş yılın seçim sonuçlarının “sol” açısından gösterdiği diğer bir olgu, “globalizm” ve “AB yandaşlığı”yla solda ortaya çıkan “neo-liberalizm” rüzgannın bir bö-

	1983	1987	1991	1994 (Yerel Seçim)	1995	1999	1999 (Yerel Seçim)	2002	2004 (Yerel Seçim)	2007
ANAP	45,1	36,3	24,0	21,8	19,7	13,2	15,0	5,1	2,5	-
DYP	-	19,2	27,0	15,9	19,2	12,0	13,2	9,5	9,9	5,4
RP (FP-SP)	-	7,2	17,0	22,4	21,4	15,4	16,5	2,5	4,0	2,3
AKP	-	-	-	-	-	-	-	34,3	41,7	46,5
MHP	-	2,9	-*	4,5	8,2	18,0	17,2	8,4	10,5	14,3
MDP	23,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GP	-	-	-	-	-	-	-	7,3	2,6	3,0
“Sağ” Partiler	68,4	65,6	68,0	64,6	68,5	58,6	61,9	67,1	68,6	71,5
SHP	30,6	24,7	20,8	19,7	-	-	-	-	-	-
CHP	-	-	-	2,9	10,7	8,7	11,0	19,5	18,2	20,9
DSP	-	8,5	10,8	11,2	14,6	22,2	18,7	1,2	2,1	-
DEP (HADEP)	-	-	-*	-	4,2	4,8	3,5	6,2	5,2	3,8
“Sol” Partiler	30,6	33,2	31,6	33,8	29,5	35,7	33,2	26,9	25,8	24,7
<i>Toplam</i>	<i>100</i>	<i>98,8</i>	<i>99,6</i>	<i>98,4</i>	<i>98</i>	<i>94,3</i>	<i>95,1</i>	<i>94,0</i>	<i>94,4</i>	<i>96,2</i>

* MHP (MÇP) RP listelerinden, DEP SHP listelerinden seçime girmiştir.

lüm “sol seçmen”i AKP saflarına yönelttiği- dir. “Cumhuriyet mitingleri” “sol seçmen”i CHP’de, dolayısıyla “sol”da tutmaya hizmet etmiş, ancak “neo-liberal” rüzgarla “serbest piyasa ekonomisi” yandaşı olmuş “sol seçmeni” geriye getirememiştir. Bu da, “neo-liberal sol”un “geleneksel sol”dan tümüyle koptuğu anlamına gelmektedir. (Teorik ifadeyle, küçük-burjuvazinin sağ ve orta kanadında yer alan “sol seçmen”, AKP aracılığıyla oligarşik düzene tümüyle entegre olmuş durumdadır.)

“Geleneksel sol”da ortaya çıkan bu tablonun oluşumunda “medya”nın, özel olarak da TMSF’nin elinde tuttuğu “medya”nın etkisi olduğu şüphesizdir. Ancak “sol” oylarda görülen azalışın en temel nedeni, yirmi beş yıldır süre giden depolitizasyondur. 2002 seçimleri “12 Eylül” kuşağının ilk seçimi olarak “sol oylar”ın azalışında etkin olmuştur. 22 Temmuz seçimi öncesinde sıkça sözü

edilen CHP’ye oy verilmesine ilişkin “aile içi tartışmalar” “geleneksel sol” seçmenin apolitik çocuklarının içinde bulunduğu durumu göstermesi açısından öğreticidir. Yıllarca “solcu” ana-babalar tarafından apolitikleştirilmiş “solcu aile” çocukları “neo-liberal solcu” olarak seçimde yer almışlardır.

22 Temmuz seçimlerinden çıkartılabilecek tek sonuç, kitleler apolitikleştiği oranda “sol”un gerilediği ve etkisizleştiğidir. 12 Eylül sonrasında SHP’nin üstlendiği “depolitizasyon” politikaları CHP tarafından özenle korunmuş ve bugüne gelinmiştir. Ecevit’in 1978’de söylediği “ikinci Kerenski olmaya- cağım” sözünde ifadesini bulan bu “depolitizasyon” politikası, sözcüğün tam ve gerçek anlamıyla “sol” kitlenin politize olmasını engellemek ve devrimci mücadeleye kanalize olmalarının önüne geçmektir. Başarılan tek şey de budur.

**“Baskın basanıdır”cılar ,
“Ezber Bozanlar”,
Başkansız Partiler,
Partisiz Başkanlar,
Sürüden Ayrılamayan Koyunlar:
Bilcümle Legalizmin Sefaleti**

SEÇİMDEN ÖNCE

“Peki sizce bu iş tamam mı; seçilmeniz için gereken yaklaşık 65 bin oy cepte mi?”

– Bizim kurmayların söylediği ve benim görebildiğim kadarıyla büyük harflerle EVET!”

***

Baskın Oran’ın seçim ekibi, partilerin değme seçim organizasyonlarına bile taş çıkarıyor. Gönüllülüğün esas olduğu şema şöyle:

Kurmaylar: Ahmet İnsel, Seyfettin Gürsel, Aydın Engin, Melek Taylan, Osman Kavalı, Feza Kürkçüoğlu. Bu ekip için Oran, “Beni yaratanlar” diyor.

Lojistik: Nesteren Davutoğlu, Necla Zarakol, Hülya Demir, Güldal Kızıldemir, Mehmet Ural. Hoca’nın tüm iletişim gücünü bir aydır bu ekip sağlıyor.

Kanaat Önderleri: Muhtarlar ve mahallelerdeki dernek başkanları.” (*Milliyet*, 25 Haziran 2007.)

***

Sezen Aksu’dan Baskın Oran’a Destek

İstanbul konserlerinin sonuncusunu 1 Temmuz Pazar akşamı Açık Hava Tiyatrosu’nda gerçekleştiren Sezen Aksu, ... konserin ikinci yarısında sahneden inip halkın arasına karışan Sezen Aksu, Baskın Oran ve eşini görünce yanlarına gelip her ikisini de öptü.

Sezen Aksu’nun ‘Hepimiz arkanızdayız hocam!’ sözleri üzerine iğne atsan yere düşmeyecek Açık Hava Tiyatrosu’ndan büyük bir alkış yükseldi. (Baskın Oran’ın internet seçim “bürosu”nun açıklaması.)

***

“Bağımsız Baraj Yok, Oyunuz Boşa Gitmez” (Baskın Oran’ın seçim sloganı)

“Yurtsever Cepheli emekçi kadınlar bu seçim dönemini oldukça yoğun bir o kadar da verimli geçirdiklerini söylüyor ve ekliyorlar ‘çünkü her emekçi evinde en az bir emekçi kadın var!’ Kadınlarla kurulan iletişimin hem gerçekleri dobra dobra tartışmayı, hem emekçilerin vicdanında yer edinebilmeyi sağladığını vurguluyorlar. Emekçi kadınların çalışmalarını izlediğimiz birkaç günde edindiğimiz izlenim de aynı yönde: Emekçi kadınlar yüreklerini bir yana koyup konuşmayı pek beceremiyor. İş samimiyete, bu ülkenin ve evlatlarının geleceğine geldiğinde TKP’ye yüklenen anlam biraz daha artıyor. Güven arttıkça TKP’nin broşürleri, filmleri, bildirileri, bildireleri elden ele, evden eve yayılıyor. Eşitliğin ve özgürlüğün sesi, kulaktan kulağa yayılıyor...

Batıkent’te seçim çalışması yürüten ablalardan biri ‘Boş vaatlerle kulak dolduran, emekçilerin ellerindeki mührü rüşvetle satın almak için cirit atan, servet harcayan,

medya tekellerine sırtını dayıyan düzen partilerine inat, 23 Temmuz Yurtsever Cep-heli emekçi kadınlar için yeni bir güç ve örgütlülükle yola devam edilecek güzel bir gün olacak...' diyor sohbetimiz sonlanırken. (18 Temmuz 2007, "Sol", SİP-TKP'nin sa-nal gazetesi.)

***

"Sürüden Ayrılma Zamanı" (SİP-TKP'sinin seçim sloganı)

"Biz, Ezilenlerin Sosyalist Platformu olarak, tüm düzen partilerinin karşısına ba-ğımsız devrimci sosyalist adaylarla çıkıyoruz. Egemenlerin iki cephesinin karşısına üçüncü bir cepheyi dikmek için mücadele ediyoruz. Emekçilerin, halkların üçüncü cep-hesini sokakta örmek için, askeri darbecileri kitlelerin mücadelesiyle püskürtmek için seçimlerde yer alıyoruz.

Biz dünyada cenneti kurmak için mücadele ediyoruz. Yalan düzeninin ölüm çan-ları biz! Şeyh Bedrettin'lerin, Celali'lerin, Çakıcı Mehmet Efe'lerin, Atçalı Kel Meh-met'lerin, demirci Kawa'nın, Seyit Rıza'ların, Nazım Hikmet'lerin, Deniz Gezmiş, Ma-hir Çayan ve İbrahim Kaypakkaya'ların mirasçısıyız. Arkamızda medya tekelleri de-ğil, ezilenler var! Biz ezilenler milyonlarcayız, haklıyız, biz kazanacağız." (ESP Seçim "Deklarasyonu", 11 Haziran 2007.)

"Küçükçekmece'de yaygın seçim çalışması..."

Son iki haftadır yoğunlaştığımız seçim çalışmalarımıza tüm hızıyla devam ediy-ruz. Bir yandan mahalle halkına düzen partilerinin teşhirini yaparken diğer yandan kit-le çalışmalarımızı güçlendiriyoruz. Bildirge dağıtımları, gazete kullanımlarının yanın-da düzenlediğimiz etkinliklere devam ediyoruz.

İnönü Mahallesi'nde ise geçtiğimiz hafta başlattığımız açık hava film gösterimleri, ikinci haftasında daha planlı ve örgütlü bir tarzda gerçekleşti, 'Dondurmam gaymak' adlı filmin gösterimine yaklaşık 150 kişi katıldı. Film perdesinin yanına 'Düzen parti-lerine verilecek oyumuz yok, sorulacak hesabımız var' ve 'Uyuşturucuya ve yozlaş-maya teslim olmayacağız!' şiarlı pankartlarımızı astık." (*Kızıl Bayrak*, 20 Temmuz 2007.)

SEÇİMDEN SONRA

"Evet, sel gitti, geriye çok zengin, çok değerli bir çok şey kaldı. Yepyeni bir dene-yim, yeni ilişkiler, yeni sözler, önümüzde açılan yeni imkânlar... Bu yolda devam ede-ceğiz!"

Baskın Oran'ı seçtirmemiş olmak, sadece seçtirmemek değil, alınan sonucun geçerli oyların % 2'sinde kalması insanda doğal olarak büyük bir üzüntü yaratıyor. İs-tanbul 2. Seçim Çevresinde iki bağımsız adayın birden seçilmesinin mümkün olma-dığını başından beri bilenler için, asıl üzücü olan Baskın Oran'a verilen oyların 31 bin-de kalmasıdır. Bunun neden böyle olduğu üzerinde önümüzdeki dönemde hepimiz epey düşüneceğiz.

Tam da öngördüğümüz gibi, seçilme şansı olan tek bağımsız adayın seçimlere katıldığı İstanbul 1. ve 3. Seçim Çevrelerinde, Ufuk Uras ve Sabahat Tuncel seçildi-ler. Seçilmeleri, bu seçim çevrelerindeki bağımsız sol aday girişimleri için büyük bir başarıdır. Hepimiz için mutluluk kaynağıdır." (Ahmet İnel)

"TKP seçimlere bu sıkıntıları bilerek ve tam da söz konusu kuşatmayı, temsili de olsa, kırmayı hedef alarak girmiştir.

Bu hedefin çok uzağında kaldığımız açıktır.

TKP 2002 seçimlerine göre oy sayısını biraz, oy oranını ise ihmal edilebilir bir de-ğerde arttırmış, 2004 yerel seçimlerindeki il genel meclisi oylarında ise hem sayısal hem oransal hafif bir gerileme kaydetmiştir. TKP halkımızın kuşatılan umudunu öz-gürleştirememiş, seçimlerden emekçi ve yurtsever hareketin güven tazelemesi sonu-cunu elde edememiştir.

Ancak TKP seçimlerde yetersiz sonuç aldığıında dünyası yıkılacak bir parti değildir. Yurtsever Cephe sonuç olumlu çıkmayınca emperyalizme karşı emekçilerin mücadelesini örgütlemekte tereddüt geçirecek bir yapı değildir.” (23 Temmuz 2007-T“K”P Siyasi Komite)

“YSK’nın geçici sonuçlarına göre; ESP’nin desteklediği bağımsız sosyalist milletvekili adayları toplam 3 bine yakın oy aldılar.

ESP’nin desteklediği bağımsız sosyalist adaylar 8 seçim bölgesinde toplamda 2 bin 753 oy almış oldular.

ESP, DTP’li adaylara da katkı sundu

Öte yandan ESP’nin desteklediği Hatay Bağımsız Ortak Sol Milletvekili Adayı Berkat Kar 11 bin 499 oy aldı. ESP, Hatay’ın yanı sıra Antep, Malatya, İstanbul 3. Bölge, İzmir 2. Bölge, Ankara 2. Bölge, Diyarbakır, Maraş ve Dersim’de de DTP’li bağımsız milletvekili adaylarına katkılar sundu.” (ESP Açıklaması, 24 Temmuz 2007.)

	2002		2004		2007	
	Oy	%	Oy	%	Oy	%
İP	159.843	0,51	79.774	0,25	127.042	0,36
SİP-TKP	59.180	0,19	85.178	0,26	78.847	0,23
ÖDP	106.023	0,34	12.379	0,04	51.001	0,15
EP	-	-	18.695	0,06	25.770	0,07
ESP-Atılım*					2.753	-
BDSP-Kızıl Bayrak*					908	-

	Geçerli Oy	ÖDP	SİP-TKP	ESP	BDSP	EP
Adana	910.856	1.547	1.753	474	97	-
Ankara 1. Bölge	1.273.370	2.140	2.942	186	-	-
Ankara 2. Bölge	1.169.557	1.872	2.259	-	111	-
Bursa	1.304.381	2.384	2.449	220	51	-
Eskişehir	434.370	703	647	243	-	1.028
İstanbul 1. Bölge	2.117.010	-	4.956	1.170	90	-
İstanbul 2. Bölge	1.640.773	-	3.727	213	83	-
İstanbul 3. Bölge	1.972.102	-	4.473	-	162	-
İzmir 1. Bölge	1.048.626	2.332	2.300	183	91	-
İzmir 2. Bölge	1.026.512	2.631	2.646	-	223	-
Mersin	789.386	1.278	1.506	64	-	-
Toplam	13.686.943	14.487	29.658	2.753	908	

Seçim bitti. Takke düştü, kel (bir kez daha) göründü.

Legalistler, burjuvazinin oyun kurallarını kabul ederek “sosyalizm” kurmaya kalkışanlar, bir kez daha “binde”, “on binde” ve “yüz binde”lerle hesaplanan oylarla seçimden çıktılar.

* “Utangaç legalistler”e, *Atılım* ve *Kızıl Bayrak* çevrelerine haksızlık yapmak istemeyiz. *Atılım* (ESP) ve *Kızıl Bayrak* (BDSP) sekiz bölgede “bağımsız sosyalist aday”la seçime katılmıştır. Dolayısıyla ülke çapında seçime katılan partilerin aldıkları oy ve oy oranlarıyla kıyaslanamaz. Bu nedenle legalistlerin ve legalize olanların oylarını aynı bir tabloda gösteriyoruz.

Eski islamcı Ahmet Hakan’ın sözleriyle, “Sosyalistlerin, *Birikim*’cilerin, Cihangir’in, *Radikal İki* okurlarının, *Açık Radyo* sponsorlarının, İletişim Yayınları’nın, baldın çıplaklarının, Bodrum’u ilk keşfeden solcuların, ÖDP’nin, azınlıkların, Bilgi Üniversitesi dostlarının, türbanıyla üniversiteye girmek isteyen kızların, Alaçatı tiryakilerinin, ‘Orhan Pamuk sen bizim her şeyimizsin’ havasında olanların, Murat Belge’nin, ‘Baykal solu temsil edemez’ diyenlerin, eşcinsellerin, Murathan’ın, *Birgün* Gazetesi’yle dayanışanların, ‘Hepimiz Ermeni’yiz’ sloganını icat edenlerin, *Bilsak* Beşinci Kat’ın, Müjde Ar’ın bir milletvekili

adayı Prof. Baskın Oran"* İstanbul 2. bölgede DTP'nin adayı (Doğan Erbaş/45.911) karşısında 31.100 bin oy alabildi. Böylece "bağımsız sol aday" projesi, halk diliyle söylersek, "sandığa gömüldü".

Legalistler, her zamanki gibi binde bir-iki oy alarak seçimin "görmeli kaybedenler"** kategorisinden bir parça uzak kaldılar. Ancak "utangaç legalistler" için aynı durum söz konusu olmadı. Bursa'da BDSP, Mersin'de ESP "görmeli kaybedenler" listesinde yer buldu.

Legalistlerin ve legalleşmeye çalışanla-

rn, Çetin Altanlaştıramadıklarımızın elde ettiği sonuçlar üzerine yorum yapmak gereksizdir.

Bilinçli ya da bilinçsiz bunları destekleyen tüm devrimci, ilerici ve yurtsever insanların bu tablo karşısında kendi kendilerine sormaları gereken tek soru şudur: Burjuvazinin oyun kurallarına bağlı kalarak, "dondurmam gaymak"lı propagandalar yaparak düzeni değiştirebileceğinize hala inanıyor musunuz?

İnanmıyorsanız, size bir çift sözümüz var: Gelin! Şimdi devrimcilik yapma zamanıdır!

* Ahmet Hakan, *Hürriyet*, 14 Haziran 2007.

** *Radikal* gazetesi "açık ara" kaybeden adayları "görmeli kaybedenler" başlığı ile haber yapmıştı.

Türkiye Tarihinden

Aşağıdaki tablo AKP'nin "ezici zaferi" karşısında istedikleri ve beklediklerini bulamayanların, kendisine "solcu" diyenlerin "kişisel bozgun" içindeki ruh hali üzerine hazırlanmıştır.

Tablo, 12 Eylül sonrasının apolitikleştirilmiş "sol"unun "sırnını" çözmekte zorlanacağı pek çok veriyi içermektedir.

Örneğin 27 Mayıs askeri darbesi öncesinde Menderes'in DP'sinin AKP'den daha yüksek oy oranına sahip olduğu (%47,9); 27 Mayıs sonrasında, "laik, demokratik, sosyal bir hukuk devleti" savunucularının 1965 seçimlerinde "hüsran" uğradıkları, Demirel'in AP'sinin %52,9 oy aldığı, işçi grevlerinin ve öğrenci eylemlerinin en yoğunlaştığı 1968 sonrasında yapılan ilk seçimlerde Demirel'in AP'sinin %46,5 oy aldığı gibi.

DP ve AP'nin seçimlerde elde ettiği "ezici zaferlere" rağmen, gerek 1957, gerekse 1965 seçimleri sonrasında kitlelerin nasıl politize olduğu, devrimci mücadelenin 1970'lerdeki gelişimini nasıl sağladığı ise, 12 Eylülün yaratmış olduğu apolitik ortam içinde yaşayan "solcu"ların "sır"ını çözmekte zorlanacakları tarihsel olgulardır.

Evet, bugün AKP'nin %46,5 oy oranıyla seçimlerde "ezici zafer" kazanması üzerine solda ve "solcu"lar arasında tam bir "bozgun" rüzgarları esmektedir. Seçim öncesinde "Baykala rağmen oyum CHP'ye" diyenlerden, CHP'nin "düzen partisi" olduğunu günde yüz kez tekrarlayanlara kadar her kesimde "bozgun" havası egemendir.

Bu "bozgun" havası içinde "devrim" sözcüğünü bile duymak istemeyenler, "devrim"i "fani ömrümüzde göremeyeceğimizi" söyleyenler oralıkta kol gezmektedir.

Bu "bozgun" havası, "seçimler bir aldatmacadır" diyen solda da mevcuttur.

Tüm sol ve devrimci söylemlerine, eylemlerine ve "imanlarına" rağmen, düzenin koyduğu sınırlar içinde "politika" yapmanın dışında bir yol ve çare bilmeyenler, CHP'nin oylarını artıramamasından, AKP'nin oylarının %46,5'e yükseltmesinden dolayı "bozgun" havası içinde moralman çökmüşlerdir.

1965 ve 1969 seçim sonuçlarına rağmen yükselen devrimci kitle mücadelesini sadece "1965 TİP mucizesi" olarak öğrenmiş bir kuşağın, bu demoralize hava içinde hızla pasifize olması ve apolitikleşmeye yönelmesi olasılığına karşı aşağıdaki tablonun, aynı dönemlerdeki Türkiye tarihi ile birlikte okunması yararlı olacaktır.

	Oy Oranı %	Milletvekili Sayısı
1950		
DP	52,7	420
CHP	39,4	63
MP	3,1	1
Bağımsızlar	4,8	3
1954		
DP	57,6	505
CHP	35,4	31
CMP	4,9	5
KP	0,6	-
Bağımsızlar	1,5	1
1957		
DP	47,9	424
CHP	41,0	178
CMP	7,1	4
HP	3,9	4
Bağımsızlar	0,1	-
1961		
CHP	36,7	173
AP	34,8	158
CKMP	14,0	54
YTP	13,7	65
Bağımsızlar	0,8	-
1965		
AP	52,9	240
CHP	28,7	134
MP	6,3	31
YTP	3,7	19
TİP	3,0	15
CKMP	2,2	15
Bağımsızlar	3,2	-
1969		
AP	46,5	256
CHP	27,3	143
CGP	6,6	15
MP	3,2	6
MHP	3,0	1
TBP	2,8	8
TİP	2,8	2
YTP	2,2	6
Bağımsızlar	5,6	13

	Oy Oranı %	Milletvekili Sayısı
1973		
CHP	33,3	185
AP	29,8	149
DP	11,9	45
MSP	11,8	48
CGP	5,3	13
MHP	3,4	3
TBP	1,1	1
MP	0,6	-
Bağımsızlar	2,8	6
1977		
CHP	41,3	213
AP	36,9	189
MSP	8,5	24
MHP	6,4	16
CGP	1,9	3
DP	1,9	1
TBP	0,4	-
TİP	0,2	-
Bağımsızlar	2,5	4

Bu Halkı Anlamak Ne Kadar Zor?

“Emperyalist-kapitalist üretim ilişkilerinin, ülkenin iktisadi evrimi ile çatışma ve ‘uyum’ durumu, sınıfsal plana, oligarşinin başta proletarya olmak üzere, emekçi yığınlarla çatışması, feodallerle ‘uyum’lu çatışması, köylülükle ‘iktisadi uyum’ çerçevesinde ‘uyum’u şeklinde yansır. **Oligarşinin feodallerle ve köylülükle olan uyumu, ülkedeki nispi demokratik ortamın temelini oluşturur.**

Ülkedeki nispi demokratik ortam, feodallerin üst yapısal olarak varlıklarını sürdürmeleri için gerekli bir ‘demokratik’ ortam olduğu gibi, köylülüğe de o iktisadi ‘uyum’ için gereklidir.

Tarihi gelişim içinde bu nispi ‘demokratik’ ortamın yaşatılmasında feodallerin varlıklarını üst yapıda devam ettirme gerekçesi, emperyalist-kapitalist üretim ilişkilerinin feodal üretim ilişkisi ile çatışmasının artması ve feodallerin tasfiyesi oranında ortadan kalkmaktadır. Ancak, bu durumdan dolayı, nispi demokratik ortamın kaldırılma durumlarında, tekelci burjuvazinin feodallere tavır almasını ‘tek başına’ ele almak, hele hele ‘uyum’ için buna başvurduğunu söylemek, son derece büyük hatadır. Böylesine bir hata içinde olmak, bizi oligarşinin yanına savurur. (Ülkemiz devrimci pratiğinde bunları gördük ve görmekteyiz.) Bugün ülkemizde nispi demokratik ortamın yaşamasının temel nedeni, köylülüğün (ve ülkemizde tarihi bir etkinliği olan şehir küçük burjuvazisinin sosyal ve siyasal olarak) iktisadi ‘uyum’ içinde siyasal olarak yedeklenmesindedir. Bir başka deyişle, ülkemizdeki nispi demokratik ortamın yaşamasının sınıfsal temelinde, köylülüğün ikili tavrı yatar.” (Ilker Akman, *Mevcut Durum ve Devrimci Taktiğimiz.*)

“Solcu” olduğunu söyleyen herhangi birisine sorulduğunda “feodalizmin” çoktan yok olduğunu, feodallerin hiçbir etkinliğinin kalmadığını söyleyecek ve çevresinden vereceği örneklerle bu “sanısını” destekleyecektir. “Solcular” için, varsa da, yoksa da kentler vardır. Kırlar, köyler, köylülük ve tarım çoktan unutulup gitmiş, neredeyse “tarih” kadar eski olmuştur.

Ama aynı “solcu”lar, şeriatçılık konusu açıldığında, şeriatçıların ne kadar güçlendiğinden hiç çekinmeden söz edebilmektedirler. Hatta biraz “bilgiç” olanları, şeriatçılığın “feodal bir ideoloji” olduğuna ilişkin saatlerce nutuk atabilecek kadar çok konuşurlar.

Böylece birbirine taban tabana zıt iki tutum ve yorumla karşı karşıya kalırız.

Kendisini “solcu” olarak kabul eden şehir küçük-burjuvasının, İlker yoldaşın köylülük için belirttiği ikili tavır ve karakter, “ne

olacak bu memleketin hali” söz konusu olduğunda açık ve net olarak görülür.

Tıpkı köylülük gibi şehir küçük-burjuvazisi de ikili karaktere sahiptir.

Feodal üretim ilişkilerinin bir parçası olan köylülük, kapitalizmin gelişmesine paralel olarak sınıfsal ayrışmaya uğramıştır. Dolayısıyla temelinde *küçük meta üreticiliğinin* bulunduğu geniş köylü kitlesi, *kır küçük burjuvazisini* oluşturur.

Kır küçük-burjuvazisi, küçük meta üreticisi, küçük köylü, her durumda kentlerdeki karşılığı olan küçük-burjuvaziyle benzer sınıfsal özelliklere sahiptir. Aralarındaki tek fark, kentlerdeki sanayi ve hizmetler sektöründeki ekonomik ilişkiler ile kırlardaki tarıma dayanan ekonomik ilişkilerdir.

Ülkemizde gelişen kapitalizm, yukardan aşağıya, dış dinamikle (emperyalizm) geliştiğinden, gerek kent, gerek kır küçük-burju-

vazisi, sınıfsal özelliğinden beslenen ikili karaktere sahiptir. Sınıfsal özelliği küçük burjuva olmasıdır.

Bu özelliğiyle kent ve kır küçük-burjuvazisi, bir yanıyla burjuvaziye, diğer yanıyla proletaryaya yaklaşır. Kapitalizmin olağan mülksüzleştirme ve proleterleştirme süreci içinde yaşayan küçük-burjuvazi, her durumda proleterleşme “tehdidi” altındadır. Dolayısıyla proleterleşmekten korkar. Kapitalizmin nesnel süreci, doğası ise, küçük-burjuvazinin proleterleşmesini kaçınılmaz kılar.

İşte bu proleterleşme “tehdidi” altındaki küçük-burjuvazi, her durumda kendi sınıfsal ideolojisine uygun olarak proleterleşmekten çıkış yolları düşler. Bu, onun aynı zamanda “burjuva” niteliğinden kaynaklanan büyük ya da orta “burjuva olma” özlemi ve istemi olarak ortaya çıkar.

“Solcu” küçük-burjuva için (ki kendisine “küçük-burjuva” denilmesinden hiç hoşlanmaz ve içgüdüsel bir tepki gösterir), kendisi dışındaki kent küçük-burjuvaları “kaypaktır”, güvenilmezdir, “burjuva olma” hayali içinde işçi sınıfına ve ülkesinin geleceğine (bağımsızlığına) ihanet eder.

Ama konu kırlara, köylülere geldiğinde, “solcu” küçük-burjuva, köylülüğün ne denli gerici ve yobaz olduğunu, “gelişime” ne kadar kapalı olduğunu söylemekten kaçınmaz.

“Ezber bozan” solcu küçük-burjuvanın bu köylü karşıtlığı, sözcüğün tam anlamıyla burjuva bir tepkiden başka bir şey değildir. Köylülüğü ve köylüleri anlamak için hiç çaba göstermez. Onun feodalizm hakkında duydukları ve bildikleri yeterlidir!! Dolayısıyla “ezber”den konuşur.

Oysa henüz feodal üretim ilişkilerinin bir parçası olan köylülüğün içinde bulunduğu durum, toplumsal ve siyasal tutumu, tümüyle feodalizmin tasfiyesi ve kapitalizmin gelişmesiyle birlikte değişime uğrar. Bir tarihsel dönemde feodalizmin parçası olan köylülük, gelişen kapitalizm koşullarında kapitalist ilişkilerin (pazar) bir parçası haline gelirken sınıfsal ayrışmaya uğrar.

Feodal dönemin bütünsel ve sömürülen sınıfı olan köylülük, kapitalizmle birlikte bütünselliğini yitirir, kendi içinde ayrışmaya, sınıfsal farklılaşmaya uğrar. Feodalizmin tasfiye süreci devam ettiği sürece, bu sınıfsal farklılaşma sürüp gider.

Kapitalizmin gelişmesi (ister iç dinamik-

le, ister dış dinamikle gelişsin), köylülüğü sınıfsal olarak ayrıştırırken, büyük bir bölümünü proleterleştirir, bir diğer büyük bölümünü de küçük meta üreticisi haline dönüştürür.

Sınıfsal ayrışmaya uğramış köylülük, kapitalist pazar ilişkilerine tabi kılınmış ekonomik ilişkiler alanı içinde yer alır. (Feodal köylülüğün kapitalizme eklenmesi şeklindeki tüm teoriler, feodal köylülüğün sınıfsal ayrışmasını görmezlikten gelir.) Kent küçük-burjuvazisi gibi, kır küçük-burjuvazisi, genel olarak “köylülük” de, kapitalist pazar ilişkilerine bu tabiyetiyle birlikte, aynı zamanda kapitalist ekonominin bunalımlarıyla yüzyüzedir.

Ülkemizde kapitalizm dış dinamikle (emperyalizm) gelişmiştir, dolayısıyla çarpıktır. Bu nedenle, iç dinamikle gelişen kapitalist ilişkilerinin yanında dış dinamiğin (emperyalizm) belirlediği ilişkilerle de yüz yüzedir.

Böylece gelişen çarpık kapitalizm koşullarında feodal köylülük, büyük bölümüyle kır küçük-burjuvazisi haline dönüşürken, aynı zamanda çarpık kapitalizmin (emperyalizm ve onun dayattığı üretim ilişkileri) ilişkileriyle belirlenen toplumsal ve siyasal tutumlar sergiler.

Günümüzde köylüler (sözcüğün gerçek anlamıyla kır küçük-burjuvazisi) kapitalist pazar ilişkileri içinde yer alan herhangi bir kent küçük-burjuvasından farksızdır. Sadece üretim konusu, yöntemi ve ürün çerçevesinde farklılıklar gösterir.

Ülkemizin yakın tarihine bakıldığında, kent küçük-burjuvazisinin T. Özal döneminde “serbest pazar ekonomisi”ne nasıl uyumlandığı ve bu uyumlanıştan neler beklediği açıkça görülür. 1990’ların başlarına kadar “dört eğilimi birleştirdik” diye ortaya çıkan Özal, en “solcu”sundan en “sağcı”sına kadar tüm kent küçük-burjuvazisi için bir “vizyon” ve “umut” olarak kabul edilmiştir.

Özal dönemi, diğer bir ifadeyle 12 Eylül süreci, aynı zamanda ülkemizde çarpık kapitalizmin (dış dinamiğe bağlı kapitalizmin) artan oranda gelişmesi ve yaygınlaşması dönemidir. “İhracata yönelik sanayileşme” vb. demagojik ekonomi politikalarla, Anadolu’da varlığını sürdüren pek çok kapalı ekonomik ilişkiler ağı, kapitalist pazar ilişkilerine açılmıştır.

Özal döneminde “kapalı ekonomik iliş-

kiler” içinde yer alan büyük bir nüfus (köylülük), bir yandan hızla yoksullaşarak kentlere göç ederken, diğer yandan “pazar için üretim”e (artan oranda) yöneltilmiştir. Burada kullanılan en temel “enstrüman” (araç), kamu kaynakları olmuştur. Akıl almaz bir yolsuzluk dalgası ülkenin her yanını kaplamış, kamu kaynakları hiçbir yasal ve idari dayanağa sahip olmaksızın tüketilmiştir.

Özal’ın “benim memurum işini bilir” sözünde ifadesini bulan “rüşvet salgını”, kamu kaynaklarının olağanüstü tüketilmesiyle, bir yandan kent küçük-burjuvazisinin tüketim gücünün yükselmesine, diğer yandan köylülüğün daha fazla pazar ilişkilerine sokulmasına hizmet etmiştir.

Kapalı ekonomik birimlerin yıkılması, tarımın artan oranda pazar için üretime yöneltilmesi, kırsal ilişkiler içinde *tarım ürünleri ticaretini* olağanüstü boyutlarda geliştirmiştir. Geleneksel “Anadolu eşrafı”, yani toprak ağaları, tefeciler, tacirler ve büyük esnaf, “ihracata yönelik sanayileşme” çerçevesinde büyük tarım ürünleri tacirleri-tüccarları haline gelmiştir.

“Anadolu eşrafı”nın bu dönüşümü, feodal *tefeci-bezirgan* (tefeci-tüccar) ilişkilerini dağıtmış, yerini “serbest pazar ekonomisi” olarak sunulan çarpık kapitalizmin geliştirdiği *tüccar ve bankerlik ilişkileri* almıştır.

Pazar ilişkileri içinde, yani pazar için üretim yapan köylülük, dün feodal ilişkiler içinde bağımlı olduğu “Anadolu eşrafı”na, bugün çarpık kapitalist ilişkiler içinde (yeni bir biçimde) tabi kılınmıştır.

Kapitalizm iç dinamiklerle gelişmediğinden, feodal ilişkiler devrimci tarzda (burjuva anlamda) tasfiye edilmediğinden, kaçınılmaz olarak bu dönüşüm süreci uzun sürmüş ve bu süreçte önemli toplumsal ve siyasal bunalımlar ve krizler ortaya çıkmıştır. Ülkenin son kırk yıllık sürecinde bu bunalımlar ve krizler belirleyici olmuş ve sürekli değişkenlik gösteren siyasal ilişkiler ortaya çıkarmıştır.

Feodal köylülük ayrılmış, köylülerin büyük bir bölümü kentlere göç ederek, proleterleşme sürecine nesnel olarak dahil olmuştur. Ancak gelişen kapitalizm dışa bağımlı, dolayısıyla emperyalist ekonomilerin çıkarlarına uygun olarak geliştirildiğinden, kentlere göç eden köylü kitlesi, sözcüğün tam anlamıyla sanayinin yedek işgücü deposu olmaktan çok, kent “varoşları”nda yaşa-

yan “kent yoksulları” haline gelmiştir.*

Kentlere göç eden köylü kitlesi, sanayinin dışa bağımlılığı ve montaj sanayi özelliği nedeniyle istihdam edilememiş, *yanı-proleter* bir kitle oluşturmuştur. Bu yanı-proleter kitlenin içinde *lumpen-proleter* özellikler baskın biçimde ortaya çıkmıştır.

Sınıfsal ayrışmaya uğrayan köylülüğün kentlere göç eden kesimi, çarpık kapitalizm nedeniyle, ne proleterleşebilmiş (büyük bir bölümü), ne de kent küçük-burjuvazisi (küçük bir azınlığı) haline dönüşebilmiştir.

Kırsal bölgeden kentlere artan göç, aynı zamanda kırlarda işgücü ihtiyacını daha da artırmıştır.

Kırsal bölgelerde, tarımsal üretimde artan işgücü ihtiyacı ise, doğrudan “güneydoğu Anadolu” bölgesinden “mevsimlik işçi” olarak getirilen Kürt köylüleriyle karşılanmaya çalışılmıştır.

“Mevsimlik işçi” olarak getirilen Kürt köylüleri ise, üretime katıldıkları bölgelerden daha geri ekonomik ve toplumsal ilişkiler içindedirler. Bir ölçüde feodal ilişkiler varlığını sürdürmektedir. Dolayısıyla “mevsimlik işçi” durumundaki Kürt köylüleri, üretimde yer aldıkları bölge köylülerinden farklı özellikler göstermektedirler.

Ancak kentlere göçle birlikte ortaya çıkan kırsal işgücü ihtiyacı, bir yandan “etnik köken” temelinde bir nüfusun ülkenin her yanına dağılmasına (dolayısıyla da feodal ilişkiler içindeki Kürt köylülerinin kapitalist pazar ilişkileriyle tanışmasına neden olmuştur), diğer yandan işgücü kiralayabilecek bir ekonomik güce sahip köylülerin daha da güçlenmesine yol açmıştır.

Ekonomi-politik diliyle ifade edersek, tarımda ücretli işçi çalıştırabilen köylüler zengin ve orta köylü sınıflarını oluştururken, aynı zamanda feodal dönemden kalan toprak mülkiyetine uygun bir dönüşüme uğramışlardır.

İşçi ücretini ödeyemeyecek durumda olan köylü kitlesi ise (küçük ve yoksul köylü), geleneksel biçimde parçalanmış aileler olarak, bir bölümüyle kentlere göç etmişler, diğer bölümüyle kırdaki kalmışlardır.

1980 ve özellikle 1990’ların sonundan itibaren uygulanan tarım politikalarıyla, tarım-

* “Kent yoksulları” tanımı doğru bir tanım değildir. Sa-dece olguyu açıklamak için sosyolojiden ödünç aldık.

sal ürünlere ve ekim alanlarına önemli sınırlamalar getirilmiştir. Böylece ücretli emek kullanamayan küçük köylü, dünya emtia borsasına tabi kılınmış bir tarım destekleme politikası karşısında giderek daha da yoksullaşmaya başlamıştır. Yoksullaşan küçük köylünün bir bölümü kentlere göç ederken, büyük bölümü kentlerdeki “yedek sanayi ordusu”nun dev boyutları karşısında kırsal alanda kalmak zorunda kalmıştır.

Küçük köylünün emperyalist tarım politikalarıyla yoksullaşması, ancak kentlere göç ederek “yoksulluktan kurtulma umudu”nu da büyük ölçüde yitirmiş olması karşısında, IMF talimatıyla (Latin-Amerika “laboratuvar”ında denenmiş) “**doğrudan gelir desteği**” başlatılmıştır.

Bugün, 22 Temmuz seçimlerinde açık biçimde görüldüğü gibi, “doğrudan gelir desteği”, küçük köylülüğün tek yaşam olanağıdır. Dolayısıyla da AKP’nin “icraatı”, küçük köylülük tarafından “memnuniyetle” karşılanmıştır.* Özal’ın “benim memurum işini bilir” sözü, şimdi “benim köylüm işini bilir”e dönüşmüştür.

Küçük köylü, “doğrudan gelir desteği” sayesinde, neredeyse *üretmeden tüketen* bir kitle haline gelmiştir.

Geleneksel feodal köylü zihniyeti içinde “havadan gelen” bu parayla ortaya çıkan artı-tüketim, Anadolu kasabalarındaki ticaretin canlanmasına yol açmıştır. Böylece küçük esnaf, küçük tüccar kesimi için yeni bir “refah” dönemi ortaya çıkmıştır.

“İhracata yönelik sanayileşme” politikalarıyla gelişen büyük ölçekli *tarımsal dış ti-*

caret, eski dönemin “Anadolu eşrafı”nı bir yandan “dünya ekonomisine” (“global ekonomi” demagojisinde ifadesini bulan) bağlarken, diğer yandan iç pazarda daha da güçlenmesini getirmiştir. (Bu durum, özellikle fındık üretiminde çok belirgindir.)

Şüphesiz bu gelişmeler, “yüksek faiz, düşük kur” politikası sayesinde gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla tümüyle “dünya piyasalarına” bağlı, yani dış dinamiklere bağlı bir politikadır. Bu yüzden, varlığını ve etkinliğini sürdürebilmesi de “dünya piyasalarına” bağlıdır.

Kentlere göç ederek “varoşlar”ı dolduran, yarı-proleter ve lümpen-proleter kitleyi oluşturan köylü kitleleri ise, yoğun bir işsizlikle karşı karşıyadır. Tıpkı kırsal alanlarda küçük köylünün ücretli işçi çalıştıramadığı koşullarda yoksullaşmasına benzer bir yoksulluk süreci içindedir.

İşte tarımda uygulanan “doğrudan gelir desteği” politikasına benzer bir uygulama, belediyeler ve cemaatler aracılığıyla kentlerde de devreye sokulmuştur.

İlk bakışta dinci cemaatlerin “dini vecibe”lerine uygun “iftar çadırları” şeklinde ortaya çıkan bu “doğrudan gelir desteği”, ünlü Fak-Fuk-Fon’dan daha büyük, ama daha az “reklamı” yapılarak gerçekleştirilmiştir.

Özal döneminde genel bütçe içinden ayrılan fonlar, 1999 kriziyle birlikte IMF talimatları doğrultusunda bütçe kapsamına alındığı için de, bu Fak-Fuk-Fon uygulaması gözlerden gizlenebilmiştir. Devlet bütçesinden finanse edilen “doğrudan gelir desteği”nin kentsel uygulaması, bu sayede “dini cemaatlerin yardımı” olarak topluma sunulmuştur. Dolayısıyla da, AKP’nin iktidarı kaybetmesi, bu “dini cemaat yardımı”nın sona ereceği şeklinde bir düşünce ortaya çıkarmıştır.

Ekonominin ve devlet bütçesinin üçer aylık periyotlarla IMF tarafından denetlendiği bir ülkede, “bütçe dışı” harcamaların IMF’nin onayı dışında gerçekleştirilmesinin olanaksız olduğunu bilen herkes, kentlere özgü bu “doğrudan gelir desteği” uygulamasının IMF politikalarının bir parçası olduğunu kolayca anlayacaktır.

Evet, “varoşlar”a yönelik “doğrudan gelir desteği”, IMF’nin talimatları doğrultusunda gerçekleştirilen bir uygulamadır. Bu uygulama, herhangi bir AKP belediyesi aracılığıyla yürütüleceği gibi, Mustafa Sarıgül örneğinde olduğu gibi “metroseksüel solcu” be-

* Tüm “neo-liberaler”in “medya” söylemi ile, seçim dönemlerinde “seçim ekonomisi uygulanmayacağına” ilişkin hurafe, bu seçimlerde de gerçekleşmemiştir. AKP “keseinin ağzını” açmıştır. Seçim sonrasında pek çok “neo-liberal solcu” ekonomist, seçim öncesinde AKP’nin tarım ve köylüye yönelik “seçim ekonomisi”nin sayısal verilerini yazmaya koyulmuşlardır. Şöyle yazılmaktadır: “Örneğin 2006’nın ilk yarısında sadece 1 milyar YTL’lik doğrudan gelir desteği ödemesi yapılmasına rağmen bu yıl aynı dönemde 2.5 milyar yapılmış, böylece 2.7 milyar YTL’lik yıllık bütçenin neredeyse tamamı harcanmıştır. 2006 Mayıs’ında sadece 100 milyon YTL olan, hazırda ise hiç yapılmayan ürün destekleme ödemeleri de bu yıl mayısta 1.1 milyar YTL olmuş. 2007 ürün destekleme ödemelerine ayrılan 1.5 milyar YTL’nin 1.4 milyar da altı ayda ödenivermiş(tir)”. (Hurşit Güneş, “Seçim öncesi maliyede popülist uygulama!”, *Milliyet*, 27 Temmuz 2007) Böylece, geçen yıl 2,4 milyar YTL olan bütçe fazlası, bu yılın ilk altı ayında 5,9 milyar YTL açığa dönüşmüştür.

lediye aracılığıyla da yapılabilmektedir. Tümyle kentlerdeki ticaretin desteklenmesine yönelik olan bu “gelir desteği”, *ithal mallarına ek talep yaratmanın bir aracıdır*. Dolayısıyla da IMF'nin politikalarının doğrudan bir sonucudur.

Kent ve kırdan ortaya çıkan bu uygulamalar, 1970'lerde Dünya Bankası'nın geri-bıraktınmış ülkeler için geliştirdiği “küçük üreticiliğin desteklenmesi” stratejisinin günümüzdeki yansımasıdır. Bu yönüyle, bir yandan iç pazar genişletilmekte, diğer yarıyla da siyasal çatışmalar ve riskler azaltılmaya çalışılmaktadır.*

2001 Şubat krizinden sonra kitlelerin tüketimlerinde belirgin bir artış ortaya çıkmıştır. Gelirlerdeki artışa ters orantılı bu tüketim artışı, bir yandan kentsel ve kırsal “gelir desteği”yle, diğer yandan kentlere yönelik kredi kartlarıyla gerçekleştirilmiştir. Bu tüketim artışının finansmanı ise, doğrudan “sıcak para”yla, yani devletin yüksek faizle iç ve dış borçlanmasıyla gerçekleştirilmektedir.

Bu uygulamanın temelinde IMF denetimi altında, emperyalist ülkelerin tüketim mallarına yeni ve ek talep yaratma politikası yatar. Dolayısıyla geri-bıraktınmış ülkelerin tümünde geçerli olan bu politika, aynı zamanda uluslararası para-sermayenin faiz gelirlerinin yükseltilmesi, yani para-sermayeye de ek talep yaratılmasına yöneliktir. Yani dış dinamiğin ürünüdür. Bu yüzden de, uygulamanın sürekliliği, “dünya piyasaları”na bağlıdır, emperyalist ekonomilerin çıkarlarına tabidir.

Evet, bugün, 2001 Şubat krizinden bugüne kadar uygulanan ekonomi politika, emperyalist ülkelerin çıkarlarına uygun olarak iç pazarın genişletilmesi, emperyalist ülkelerin tüketim mallarına yeni ve ek talep yaratılmasına yöneliktir. Böylece geçmiş döneme kıyasla (1991-2001) kitlelerin (kentsel ve kırsal) tüketimleri artınmış, tüketime dayalı “nispi refah” ortaya çıkmıştır. AKP'nin seçim “zaferi”nin arkasında yatan ekonomik gerçek de bu “nispi refah”tır.

* Dünya Bankası başkanı 1970'lerin başında şöyle demektedir: “Pek az çok zengin ve ümitsiz derecede fakir pek çok olduğunda ve aralarındaki fark kapanmaktan çok genişlediğinden artık reformun politik maliyeti ve ayaklanmanın politik tehlikesi arasında seçim yapılması gerekir. Sosyal adalet sadece ahlaki bir zorunluluk değildir. Aynı zamanda politik bir zorunluluktur da.” (Bkz. *Türkiye Devriminin Acil Sorunları-1*.)

Bu “nispi refah”, 1950'ler sonrasında ortaya çıkan sanayi üretimine dayalı “nispi refah”tan farklıdır.** Tümyle maliye politikalarına, “sıcak para”ya dayalı bir tüketim artışına ve tüketimle birlikte artan ticarete denk düşer. Ancak her durumda kitlelere belli bir tüketim artışı olarak yansıdığı için, nedenlerinden çok sonuçları etkindir.

Böylece tüketim artışına (ticarete) dayandırılmış bir “nispi refah”la, 2001 kriziyle had safhaya ulaşan **sunî dengenin** bozulma süreci engellenilmiş ve **yeni bir denge durumu** ortaya çıkartılmıştır.

Geçmiş dönemin toplumsal üretim artışına dayanan nispi refah ve sunî denge,*** günümüzde ithalata ve ticarete dayanan bir nispi refah ve sunî dengeye dönüşmüştür.

** Gungör Uras, 2003 yılında Karaman'ı şöyle anlatıyor:

“Karaman'da irili ufaklı 20 bisküvi fabrikası, 8 makine fabrikası, 4 ambalaj fabrikası, 1 hijyenik üretim tesisi, 1 kâğıt peçete tesisi, 4 yem, 6 bulgur fabrikası, 1 otomotiv yedek parça fabrikası, 1 çimento, 3 tekstil, 1 cips, 1 boya fabrikası var. Niğde'ye girerken yolun iki tarafındaki tarlalar göz alabildiğine lahana tarlası... Organize sanayi bölgesinde de 70 büyük fabrika var. Sanayi Odası Başkanı Yılmaz Özcihan 93 ülkeye ihracat yaptıklarını söylüyor. Karaman'daki makine fabrikaları, yabancı ülkelere anahtar teslimi, bisküvi, gofret, çikolata, kek, çiklet, cips fabrikası üretiyor, kuruyor.

Hasan Çimen, 100 dönümde 1100 ağaçtan 400 ton elma aldığını söylüyor. Niğde'de elmacılık ölüerken, Karaman Türkiye'nin en fazla elma yetiştiren bölgesi olmuş. Yılda 500 bin ton elma yetiştiriyorlar. Bifa, İtalyanlardan bodur elma fidanı getirerek aynı modern teknik ile dış pazar için elma üretimine başlamış. Herkes memnun da fasulye ve nohut üreticileri mutsuz. Ekinözü'den Yaşar Kalkancı, ‘Her evin önünde 4 - 5 römork dolusu ‘ak fasulye’ ve ‘nohut’ fiyat bekliyor. Irak ve İran'a ihracat durduğundan fiyatlar maliyeti kurtarmıyor’ diyor.” (*Milliyet*, “Karaman'da elma kadar para var”, 6 Eylül 2003.)

*** Mahir Çayan yoldaş, yeni-sömürgecilik yöntemleriyle ortaya çıkan nispi refah ve sunî dengeyi şöyle tanımlar: “... bu yeni-sömürgecilik metodu, bir yandan emperyalizmin ülkeye iyice yerleşmesi (yani emperyalizmin sadece dışsal bir olgu değil aynı zamanda içsel bir olgu haline gelmesi) sonucunu doğururken, öte yandan geri-bıraktınmış ülkelerde, geçmiş dönemlere kıyasla, izafi olarak -feodalizmin etkin olduğu, eski sömürgecilik dönemine kıyasla- belli ölçülerde pazarın genişlemesine paralel olarak toplumsal üretim ve nispi refahı artırmıştır.

Bunun sonucu olarak, geri-bıraktınmış ülke içindeki çelişkiler görünüşte yumuşamış (feodal döneme kıyasla) halk kitlelerinin düzene karşı tepkisi ile oligarşi arasında sunî bir denge kurulmuştur. Emperyalist işgal gizlendiği için -emperyalizm aynı zamanda içsel bir olgu haline geldiği için- halk kitlelerinin milliyetçi tepkileri, gavura alerjisi nötralize olmuştur.”

Dolayısıyla da, geçmiş dönemdeki işbirlikçi-tekelci sanayi burjuvazisi ile tekelleşememiş sanayi burjuvazisi arasındaki *başat çelişki*, işbirlikçi-tekelci *ticaret burjuvazisi* ile “Anadolu” *tüccar sermayesi* arasındaki çelişki ile yer değiştirmiştir.

Bugün büyük kentlerde (özellikle İstanbul’da) işbirlikçi-tekelci ticaret burjuvazisinin “ofis”lerinde istihdam edilen küçük-burjuvaların “laikçi” tutumlarıyla, “geleneksel tüccar” ilişkisi içinde istihdam edilen küçük-burjuvaların “dinci” tutumları arasındaki çatışmanın temelinde de bu ticari sermaye kesimleri arasındaki çelişki yatmaktadır.

Şüphesiz Türkiye ekonomisi, üretmeden tüketen bir ekonomiye dönüştürülmüştür. Herşey ticaret konusu haline getirilmiş, herşey ticari ilişkilere indirgenmiş ve tüccar zihniyeti egemen kılınmıştır. Köylülere yapılan “doğrudan gelir desteği” nasıl ki “havadan para kazanma” şeklinde algılanılıyorsa, tüccar zihniyeti de artan oranda herşeyin alınıp-satılabileceği zihniyetini doğurmaktadır.

İç dinamiklerle gelişen kapitalist ilişkiler içindeki klasik ticaret ilişkilerinin dışında, çarpık kapitalizme dayanan bu tüccar zihniyeti ve ticari ilişkiler, kaçınılmaz olarak ülkemizde feodalizmin tasfiye sürecine göre biçimlenmiştir. Bir dönemin küçük ve orta sanayi sermayesini oluşturan “Anadolu kaplanları”, bugün ucuz kredi ile finanse edilen tüccar-sanayici kırmaları bir yapıya dönüşmüştür. Geleneksel olarak “tutucu, muhafazakar ve dinci” Anadolu feodal esnaf ve tüccarının dönüşümüyle ortaya çıkan bu yeni tüccar-sanayici kırmaları ticaret sermayesi, AKP aracılığıyla artan oranda dış ticaret ilişkilerinin içine girmiştir. Böylece uzun yıllar işbirlikçi sanayi ve ticaret burjuvazisinin tekelindeki dış ticaret, küçük ve orta tüccarların yoğun faaliyet alanı haline gelmiştir. Önce “müslüman ülkeler”e yapılan bakliyat ve bisküvi ihracatıyla “dışa açılan” bu “dini bütün” tüccar kesimi, “milliyetçi” ticari sermayenin Türki cumhuriyetlerindeki “hüsran”ından sonra bu pazarlara yönelmişlerdir. Ardından AB “üyeliliği” çerçevesinde İtalyan ve Alman ticaret sermayesi ile işbirliğini geliştirmişlerdir.

Gelişen bu iç ve dış ticaret, kaçınılmaz olarak eski ve egemen ticari ilişkileri kısmen geriletmeyle birlikte, aynı zamanda onlarla işbirliğinin de koşullarını yaratmıştır. Özellikle İstanbul kökenli tekelleşememiş ticaret

sermayesi ile “Anadolu” tüccarı arasındaki yeni işbirliği (ihracata yönelik işbirliği), aynı zamanda geleneksel “merkez sağ partiler” düzeyindeki iç bölünmenin de ortadan kalkmasına zemin hazırlamıştır.

“Pazarlamacı” eski solcuların 1990-1999 döneminde “milliyetçi” ticaret sermayesi ile kurduğu işbirliği nasıl ki süreç içinde CHP-DSP-MHP koalisyonunu “olağan”laştırmışsa, bu gelişmeler de “merkez sağ”ın, “dini siyasete alet eden”lerle (şeriatçılarla) birleşmesini “olağan”laştırmıştır.

Buraya kadar ülkemizdeki gelişmeleri ve bu gelişim içinde ortaya çıkan olguları ele aldık. Ancak olguları saptamak, bunlar arasındaki ilişkiyi belirlemek tek başına yeterli değildir. Objektif bir küçük-burjuva aydını da benzer saptamaları yapabilir. Asıl olan, olgular içinde sürecin gelişimini ve bu gelişim karşısında yapılması gerekenleri doğru biçimde saptamaktır.

Evet, 2001 Şubat kriziyle birlikte ülkemizdeki suni denge, yeni ilişki ve çelişkilerle yeniden kurulmuştur. Ama önemli olan suni dengenin yeniden kuruluşu değil, devrimcilerin bu suni dengeyi nasıl bozacaklarıdır.

Suni denge, kavramın kendisinde ifade edildiği gibi “yapay”dır, dolayısıyla toplumun kendi iç dinamikleriyle bozulmaya mahkumdur. Ancak suni dengenin kendiliğinden ve kendi kendine bozulmaya yönelmesi ve hatta bozulması, insanların içinde yaşadıkları koşulların bilincine kendiliğinden ulaşacakları ve bu koşulları kendiliğinden değiştirmeye yönelecekleri anlamına gelmemektedir. Bu yüzden, devrimcilerin görevi, her durumda suni dengeyi bozmak ve insanların bu koşulların bilincine ulaşmalarını sağlayarak devrime kanalize etmektir.

Suni denge, basit ve yalın biçimiyle halkın “aldatılması” değildir. Onun maddi ve politik temelleri vardır. Suni dengenin kurulması ve sürdürülmesinde devlet aygıtından “medya”ya kadar uzanan ilişkiler ağı etkin ve egemendir. Dolayısıyla suni dengeyi bozma eylemi, aynı zamanda mevcut düzenin bütünsel kavranışını ortaya çıkarmak zorundadır. Bu, yalın ve basit biçimiyle, “dışa bağımlı ekonomi”nin, “sıcak para politikaları”nın ve nihayetinde IMF’ye bağlanmış ekonomik ilişkilerin teşhiriyle sınırlanamaz. Suni dengeyi bozma eylemi, aynı zamanda, dengeyi oluşturan kurum ve ilişkilerin teşhirini ve etkisizleştirilmesi eylemini de içerir. Tica-

ri ilişkilerin gelişmesine dayanan nispi refahın yaratmış olduğu suni dengeyi şekillendiren olgular, son tahlilde dışa, emperyalist ülkelerle bağımlı bir niteliğe sahip olduğu için, varlığı da emperyalist dünya ekonomisindeki gelişmelere bağlıdır.

Devrimci mücadele açısından önemli olan, emperyalist dünya ekonomisine bağımlı nispi refahın nasıl ve ne zaman sona ereceğine ilişkin “kahinlik” yapmak değil, bu ilişkilerin toplumun geleceği üzerindeki etkilerini ve sonuçlarını açık biçimde sergilemektir.

Her suni dengenin yeni oluşumu, kendine özgü bir dünya görüşü, ideolojik bakış açısı da oluşturmaktadır. Bugün suni dengenin sürdürülmesinde yeni “nispi refah” dalgası belirleyici olmakla birlikte, nesnel sürecin devamında ortaya çıkacak olan çatışmalar ve çelişkiler, kaçınılmaz olarak suni dengenin başka araçlarla (zor araçlarıyla) sürdürülmesinin zorunluluğunu daha da belirginleştirecektir.

Bugün sömürücü sınıflar arasında tam anlamıyla yeni bir “barış” havası esmektedir. Dışa bağımlı bir ekonomide bu “barış” havasının uzun sürmeyeceği tarihsel ve nesnel bir gerçektir. Bu havaya bakarak, seçim sonuçlarının “kişisel bozgun”larıyla ülkedeki ekonomik, toplumsal ve siyasal ilişkileri yorumlamaya kalkışmak, sol pasifizmden başka bir sonuç üretmeyecektir. Seçim sonrasında “medya solcuları” ve legalistler arasında esen “bozgun” havası, neo-liberal sol-

culuğun ve legalizmin pasifizminin dışa vurumlarından başka bir şey değildir.

Türkiye’yi tahlil etmek, “halkı anlamak” ve içinde buldukları ekonomik, toplumsal ve siyasal ilişkileri kavramak devrimcilerin ve kendisine “solcu” diyen herkesin görevidir. Bu görev, açık biçimde legal şemsiye altında, düzenin “oyun kuralları”na tabi olarak mevcut düzenin değiştirilmesinin olanaksız olduğunu görmek demektir.

2001 Şubat krizinden sonra ortaya çıkan “nispi refah”ın yaratmış olduğu denge durumu, her denge gibi, geçici ve görelidir. Sürekli ve kalıcı olan, ülkenin dış dinamiğe bağlı yapısının ürettiği çelişkiler ve çatışklardır.

Devrimcilerin görevi, her yol ve araçla (temel ve tali mücadele biçimleriyle) içinde yaşanan ekonomik, toplumsal ve siyasal ilişkileri bütünsel olarak insanların önüne koymaktır.

Şüphesiz bu devrimci görev, “devrim gibi kimsenin tam olarak ne olduğunu bilmediği ve fani ömrümüzde göremeyeceğimiz kesin olan bir dev umut”* olduğunu düşünenlerin işi değildir. Devrim, kendiliğinden “olan” değil, bilinçli insanların gerçekleştirdiği bilinçli bir eylemdir. Bilinç ise, içinde yaşanan koşulların ve ilişkilerin bütünsel bilgisine dayanır. İçinde yaşadığı ülkeyi ve toplumu kavrayamamış, herşeyi küçük ve gündelik “borsa haberleri” gibi geçişken ve değişkenlik içinde algılayanların bu bütünsel bilgiye sahip olmaları ise olanaksızdır.

* Ece Temelkuran, “Deniz’le dalga Deniz’de dalga”, *Milliyet*, 27 Temmuz 2007. (Yazıda “umut” yerine “bulut” yazılıdır.)

Sınıflar ve Partiler

“Toplumsal ve siyasal gelişmelerle milli krizin derinleşmeye yöneldiği bugünkü koşullarda, gelişmeleri parçasal düzeyde ele almak ve buna bağlı olarak parçalarda mücadele etmeyi öne çıkarmak, ülkenin emperyalizme bağımlılığını görmezlikten gelecek ‘özelleştirmeler’e karşı ‘kamu kuruluşları yabancılara peşkeş çekilemez’ türünden ‘mücadeleler’ yürütmekle özdeştir. Emperyalizme bağımlı, ekonomisinden dış politikasına kadar IMF, AB ve Amerikan emperyalizmi tarafından yönetilen bir ülkede ‘ulusal bağımsızlığın tehlikede olduğu’ ne kadar anlamsız ve halkın bilincini saptırıcıysa, ‘özelleştirme’ ya da AB karşıtı parçasal ‘mücadeleler’ de o denli anlamsız ve bilinç saptırıcıdır.

... işçi sınıfının 1991 sonrasında tüketim ekonomisine eklenmesi ve basit ‘tüketici kitle’ içinde yer alması, küçük-burjuva ideolojisinin işçi sınıfı içinde yaygınlaşmasına yol açmıştır. Büyük özel ve kamu kuruluşlarında çalışan işçiler giderek ‘aristokrat işçi’ haline dönüşürken, küçük ve orta sanayi kuruluşlarındaki işçiler, sendikal örgütlenmeye bile sahip olmayan örgütsüz, ‘kendi kendine bir sınıf’ haline dönüşmüştür.

İşçi sınıfının ‘kendisi için sınıf’ olmaktan ‘kendi kendine sınıf’ olmaya doğru geriye döndürülmesinde yıllar boyu sürdürülen karşı-devrimci propagandalar ve oligarşik devletin zor uygulamaları belirleyici olmuşsa da, soldaki legalizmin egemenliğinin de bu pasifize olmada önemli katkısı bulunmaktadır.

Bugün işçi sınıfı, köylülükten sonra, ülkede gelişen siyasal olaylar karşısında basit bir ‘izleyici’ konumunda bulunan ‘kendi kendine sınıf’ durumundadır.

İşçi ve köylü kitlelerinde görülen bu ‘edilgenlik’ ve ‘izleyicilik’, devrimci alternatifin maddi bir güç olamamasının ortaya çıkardığı bir durumdur. Bu nedenle, bu sınıfların etkin bir siyasal güç haline gelmesinin yolu, devrimci maddi bir gücün ortaya çıkmasıyla olanaklıdır.”

Yukardaki belirlemeler *Kurtuluş Cephesi*’nin Eylül-Ekim 2005 tarihli 87. sayısında yer alan “*Mevcut Durum Üzerine*” başlıklı yazıdan alınmıştır.

Yazının özü, mevcut durumdaki gelişmelerin milli krizin derinleşmesine yönelik olmasına karşın, işçi sınıfının (ve temel müttefiki olan köylülüğün) edilgen, politik pasiflik içinde olduğudur.

Bugün ülkede gelişen olayları yakından izleyen objektif bir küçük-burjuva aydını bile, bu gerçekleri saptamakta fazlaca zorluk çekmeyecektir.

“Sol”da egemen olan legalizm ve legaloportünizm “inadına devrim”, “umudu büyütmek” gibi söylemlerle Marksist-Leninist bakış açısını bir tarafa bırakmanın ötesinde,

sınıfsal tahlilleri de bir yana bırakmıştır. Söz geldiğinde kıyasıya eleştirmekten kaçınmadıkları “globalizm”in dilini kendilerine uyarlamış ve bu yolla “geniş kitlelere” ulaşacağı hayallerine kendisini kaptırmış legal-sol, mevcut durumdaki gelişmeler karşısında hala “globalizm”in kozmopolit dilini kullanmayı sürdürmektedir. Bu dilde sınıflar yoktur, sınıfsal bakış açısı hiç bulunmaz.

12 Eylül sonrasında apolitik ortamında “çevrecilik”, “feminizm” vb. “sınıf üstü” kavramlarla yola çıkılmıştır. Sonra “orta sınıf” edebiyatı başlamıştır. Böylece “modern sınıflar” bir yana bırakılmış, feodalizmden kapitalizme geçiş sürecindeki 19. yüzyıl toplumlarındaki sınıfsal farklılaşmanın tam belirginleşmediği döneme özgü kavramlar kul-

lanılır olmuştur. Yine de arasına, Türkiye’de sınıfların varolduğuna ilişkin, düşüncelerinin derinliklerinden gelen bazı kıpırtılarla, “sınıf” sözcüğünü anımsadıkları da olmuştur.

Her ne kadar “ezber bozmak” sloganı ezberlenmişse de, tüm bildikleri, devrimci mücadelenin yükseldiği 1970’li yıllarda içinde yer aldıkları ya da kısıynda dolaştıkları sol örgütlerin görüşlerinden bir adım öteye geçmemektedir. Bunlar ise, ya SBKP modern revizyonizminin ya da Çin KP’sinin “emperyalizm tahlili”nde ifadesini bulan görüşlerin “yerli adaptasyonları”ndan ibarettir.

Bunların dışında beyinlerinin “gri hücreleri”nde belli belirsiz yer alan “sınıf” ve “sınıf partileri” sözcükleri ise, tümüyle “patron-ağa”, “işbirlikçi-burjuvazi”, “finans-kapital” ya da “tekelci burjuvazi ve büyük toprak sahipleri”nin “üstte” yer aldığı, “altta” ise işçilerin, köylülerin ve şehir küçük burjuvazisinin bulunduğu “toplum” bilgisinden daha fazlası değildir. (Bunların arasında ülkemizde egemen sınıfların bir “oligarşi” oluşturduğunu bilen ve duyanlar çoğunlukta olsalar da, 1970’lerde oligarşik yönetimin ne olduğunu tam olarak anlamadıkları gibi, bugün de oligarşinin ne olduğunu hiç anlamamaktadırlar.)

Herkesin ortak bilgisi (ki “sol” söylemde “ortak akıl” şeklinde uydurma bir terim haline getirilmiştir), insanların içinde buldukları toplumsal ilişkilerde belli bir konuma sahip oldukları ve bu konumlarına göre bir “grup” oluşturdukları, yani sınıfları oluşturduklarıdır. Bu tanımlama, Marks’ın “Varlıklarının toplumsal üretiminde, insanlar, aralarında, zorunlu, kendi iradelerine bağlı olmayan belirli ilişkiler kurarlar; bu üretim ilişkileri, onların maddi üretici güçlerinin belirli bir gelişme derecesine tekabül eder” saptamasındaki insan iradesinden bağımsız üretim ilişkilerini “toplumsal ilişkiler” şekline dönüştürerek, aynı zamanda sınıf kavramını üretim sürecinden kopartır. Dolayısıyla da eksik bir tanımlamadır, eksik olduğu için de yanlıştır.

Sınıflar, üretim sürecindeki konumlarına bağlı olarak ortak özelliklere sahiptirler. Ancak sınıflar donmuş ve katılaştırmış bir insan topluluğu değildir. Bu nedenle, sınıflar arasında sürekli geçişler ve yer değiştirmeler ortaya çıkar. Ancak bireylerin sınıf değiştirmeleri, sınıfların değiştiği anlamına gelmez. Sınıflar, üretim sürecindeki konumlarından

kaynaklanan sürekli ve kalıcı özelliklere sahiptirler. Her durumda, birey, ait olduğu sınıfın bu sürekli ve kalıcı özelliklerine sahiptir. Sınıf tahlillerinde esas olan, değişkenliklere değil, sürekli ve kalıcı özelliklere göre sınıfların durumunu ve içinde yaşanan koşullardaki tutumunu saptamaktır.

Feodalizmden kapitalizme geçiş sürecinde, feodal sınıflar parçalanır ve dağılır. Feodalizmin içinde gelişen kapitalist ilişkiler kendine özgü sınıf ilişkilerini ortaya çıkarır. Bir yanda feodalizmin parçalanması ve dağılan sınıfları, diğer yanda “yeni” üretim ilişkisinin, kapitalizmin ortaya çıkardığı yeni sınıflar söz konusudur.

Feodal sınıfların bireyleri bu süreçte eski sınıf konumlarını yitirirler. Feodal egemenler (toprak ağaları, feodal beyler), zaman içinde, ülkenin kendi tarihsel gelişimine bağlı olarak, kimi yerlerde devrimci tarzda, doğrudan tasfiye edilmiş; kimi ülkelerde toprak burjuvazisi ve tarım kapitalistine dönüşerek tasfiye olmuştur. Ancak toprak burjuvazisi ya da tarım kapitalistine dönüşen feodal egemen sınıfların, feodalizmin üstyapısal kurumlarını ve kurallarını tümüyle terk etmeleri ya da “ortak akıl”dan silmeleri söz konusu değildir.

Tasfiye olan ya da kapitalistleşen feodal sınıflar, aynı zamanda feodal aristokrasinin toplumsal, siyasal ve kültürel özelliklerini de kapitalist toplumsal ilişkilere taşımışlardır. Burada kapitalist ilişkilere taşınan en temel unsurlar ise, aristokratik yaşam tarzı ve dini ideolojidir. Özellikle İngiltere’de (anglo-sakson ülkelerde) feodalizm, yeni kapitalist sınıfla yapılan bir “uzlaşma” ile tasfiye edildiğinden, bu temel unsurlar çok daha belirgin biçimde varlığını sürdürmüştür.

Feodal egemen sınıfın topyekün değişen üretim ilişkileri içindeki dönüşümü yanında, “alttaki” feodal sınıf, yani köylülük de dönüşüme uğramıştır. Tarihsel olarak köylülüğün dönüşümü, öncelikle sınıfsal farklılaşmaya uğraması şeklinde bir bölünmeye denk düşer. Bir bölüm köylü (küçük bir azınlık) kentlerde zanaatçı, esnaf vb. şeklinde küçük-burjuvalaşırken, büyük bölümü proleterleşmiştir.

Böylece “modern sınıflar”, kapitalist toplumun temel sınıfları, burjuvazi (kapitalistler) ve proletarya (işçi sınıfı) olarak belirginleşmiştir. Ancak toprakta özel mülkiyet varlığını sürdürdüğü için, toprağı sermaye ola-

rak kullanan, toprak rantıyla yaşamlarını sürdüren üçüncü bir sınıf, yani toprak burjuvazisi/toprak sahipleri sınıfı vardır. Marks'ın ifadesiyle, "ücretli-emekçiler, kapitalistler ve toprak sahipleri, kapitalist üretim tarzına dayanan modern toplumun üç büyük sınıfını oluştururlar".

Bu saf haliyle "modern sınıflar"ın yanında "orta ve ara tabakalar" mevcuttur. Genellikle küçük-burjuvazi (kent ve kır) olarak tanımlanan bu orta ve ara tabakalar, "aşağıdan yukarı" (sınıf atlama) ve "yukardan aşağı" (mülksüzleşme) sınıfsal geçişlerin olduğu bir sınıf oluştururlar.

Feodalizmden kapitalizme geçiş sürecinde ve kapitalizm koşullarında artan mülksüzleştirmeyle birlikte, "orta ve ara tabakalar", yani küçük-burjuvazi nüfusun çoğunluğunu oluşturur. Küçük-burjuvazinin en temel özelliği, belli bir üretim aracına (toprak ya da para olarak) sahip olmasıdır. Sermayenin yoğunlaşması ve merkezleşmesi sürecinde sürekli mülksüzleşen bu sınıf, artan oranda işçi sınıfının saflarına geçer (proleterleşme). Ancak geçiş mülksüzleşmeye dayandığı için, her durumda yeniden mülkiyet sahibi olma umutlarıyla birlikte yürür. Böylece küçük-burjuvazi, ister mülksüzleştirilmiş olsun, ister olmasın, her durumda mülksahibi olma istem ve özlemini taşır. Bu istem ve özlemlerle kendine özgü bir dünya görüşüne, ideolojiye sahiptir.

Proleterleşme sürecindeki her küçük-burjuva, ne kadar ücretli-emekçi konumuna ulaşırsa ulaşsın, her durumda sahip olduğu ideolojinin içinden dünyaya bakar ve buna uygun bir yaşam sürdürmeye çalışır.

Bir ülkede "orta ve ara tabakalar", yani küçük-burjuvazi nüfusun çoğunluğunu oluşturduğu için, ilk bakışta bu sınıfın dünya görüşü, ideolojisi egemen ideoloji gibi görünür. Nüfusun çoğunluğunu oluşturduğu için de, bu sınıfın sorunları da toplumun temel sorunu olarak algılanır.

İşte bu görünüm ve algılama içinde küçük-burjuvazi, "modern kapitalist sınıflar"ın karşısına "kilit" sınıf olarak ortaya çıkar. Temsili demokrasi içinde küçük-burjuvazinin niceliği de, temel sınıfların siyasal faaliyetlerinde belirleyici bir yere sahiptir. Artık tüm siyasal ilişkiler, küçük-burjuvazinin kazanılmasına yöneliktir, küçük-burjuvazinin hangi sınıfa yedeklendiğine göre şekillenir.

Ancak küçük-burjuvazi yedeklenen bir

sınıftır, dolayısıyla kendi başına bir sınıf çıkarına sahip değildir. Burjuva toplumlarında küçük-burjuvazi, değişik yöntem ve araçlarla büyük burjuvaziye (kapitalistlere) siyasal olarak yedeklenir. Böylece küçük-burjuvazi, büyük burjuva olma istem ve özlemini bu yedekleme içinde, yani siyasal alanda sürekli yaşatır ve vareder. Kapitalist sınıfın siyasal temsilcilerinin ve ideologlarının yapması gereken tek şey, kendi sınıfsal çıkarlarının **aynı zamanda küçük-burjuvazinin de çıkarı olduğu şeklinde bir yanılısama üretmekten** ibarettir.

"Gerçekten, kendisinden önce egemen olan sınıfın yerini alan her yeni sınıf, kendi amaçlarına ulaşmak için de olsa, kendi çıkarını, toplumun bütün üyelerinin ortak çıkarı olarak göstermek zorundadır, ya da şeyleri fikir planında açıklamak istersek: bu sınıf, kendi düşüncelerine evrensellik biçimi vermek ve onları, tek mantıklı, evrensel olarak geçerli düşünceler olarak göstermek zorundadır. Bir sınıfa karşı çıkması yüzünden, sırf bu yüzden devrimci sınıf, kendisini, bir sınıf olarak değil de, hemen bütün toplumun temsilcisi olarak sunar, tek egemen sınıfın karşısında toplumun tüm kitlesi olarak görünür.*"***

Burada kavranılamayacak bir durum yoktur. Burjuva ideologlarının işi, her durumda bu yanılısamayı üretmek ve yeniden üretmektir.

Küçük-burjuvazi (kent ve kır) aynı zamanda nesnel ve tarihsel olarak proleterleşir. Dolayısıyla maddi varlık koşulları açısından proletaryaya yaklaşır, proletaryanın yaşam koşullarının içinde yer alır. Ancak proletaryanın, burjuvazi gibi, kendi sınıf çıkarlarını "toplumun genel çıkarı" gibi sunmaya ve böyle bir sunumu meşrulaştırmaya yarayan yanılısamalar üretmeye, olumsuz anlamda ideoloji yapmaya ihtiyacı yoktur. Çünkü onun çıkarı, sınıfların tümüyle ortadan kaldırılmasında olduğu için, her durumda tüm

* *Marks'ın kenar notu:* Evrensellik şunlara tekabül eder: 1. zümreye karşı sınıfa; 2. rekabete, dünya çapında karşılıklı ilişkiye (*Weltverkehr*) vb.; 3. egemen sınıfın büyük çoğunluğuna; 4. çıkarların ortaklığı yanılısamasına, başlangıçta bu yanılısama [haklı]dır; 5. ideologların aldatmalarına ve işbölümüne.

** Marks-Engels, *Alman İdeolojisi*, s. 71-72), Sol Yay., 1992.

insanlığın çıkardır.

Böylece mevcut düzen içinde egemen sınıf/sınıflar ile ezilen ve sömürülen sınıflar arasındaki çatışmada, iki temel sınıf (burjuvazi ve proletarya) arasındaki mücadelede, küçük-burjuvazi neredeyse sonucu belirleyen bir “güç” olarak görünür. Bu da bu sınıfın kendisine “yüce hakem” rolü atfetmesi-ne yol açar.

İster 19. yüzyıl sosyolojisinden alınmış tanımla “orta sınıflar” denilsin, ister 20. yüzyılın sonlarında ortaya atılan “yeni orta sınıf” olarak tanımlansın, her durumda küçük-burjuvazi, düzen içi siyasal ilişkilerde ve mücadelede “kilit” rol üstlenir. Burjuva demokrasisi çerçevesindeki tüm siyasal mücadelelerde ve seçim faaliyetlerinde ağırlık noktası küçük-burjuvazi olur. Sloganlar, propagandalar ağırlıklı olarak bu sınıfı yedeklemeye yöneliktir.

Açıktır ki, temsili demokrasilerde yapılan seçimlerin “galibi”de, her durumda küçük-burjuvazi yedekleyen partiler olur.

Bu düzen partileri, aynı zamanda düzenin sürekliliğini sağlama “misyon”unu üstlenirler. Böylece temsil ettiklerini iddia ettikleri sınıfların çıkarlarının ötesinde, düzenin egemen sınıflarının çıkarlarının temsilcisi olurlar. Diğer bir ifadeyle bu partiler, ne denli küçük-burjuvazi yedeklemeye yönelik sloganlar, programlar, projeler üretir görünseler bile, her durumda bir sınıfın özel çıkarının temsilcisi olarak siyaset sahnesinde yer alırlar. Günümüz sosyal-demokratlarının gerçek nitelikleri, sınıfsal temeli ve nihayetinde karşı karşıya kaldıkları çelişkiler ve açmazlar da aynı yerden kaynaklanır.

Sosyal-demokratlar, tarihsel olarak işçi sınıfının marksist partileri olarak ortaya çıkmışlardır. Bu tarihsellik içinde sosyal-demokrat partiler işçi sınıfının çıkarlarını temsil eden sınıf partileri olmuşlardır. Ancak aynı tarihsel süreçte işçi aristokrasisinin ortaya çıkmasıyla birlikte, marksist sosyal-demokrat partiler bölünmüş ve ayrılmıştır. Bu ayrışmada işçi aristokrasisinin özgün temsilcisi olarak ortaya çıkan sosyal-demokratların “misyonu” ise, burjuvazi ile proletarya arasında bir “uzlaşma”, “orta yol” bularak kapitalizmin devamını sağlama olmuştur.

İşçi sınıfı mücadelesinin yükseldiği dönemlerde sosyal-demokrat partiler bu “misyon”u gerçekleştirebilmek için, işçi sınıfına yönelik sloganlar ve programlarla ortaya çık-

mışlardır. İşçi sınıfının mücadelesi ne ölçüde küçük-burjuvazi yedekleyebilmişse, sosyal-demokrat partiler de o ölçüde küçük-burjuva kesimleri etkileri altına alabilmişlerdir. Bunun dışında sosyal-demokrat partilerin küçük-burjuvazi yedekleyebilme olanağı mevcut değildir.

Diğer bir ifadeyle, işçi sınıfının devrimci mücadelesinin kitleleri (ağırlıklı olarak kent küçük-burjuvazisini) politize ettiği ve kendi saflarına çektiği ölçüde, işçi sınıfının devrimci mücadelesini saptırmak ve düzene, dolayısıyla da burjuvaziye tabi kılma “misyon”una sahip sosyal-demokrat partiler o ölçüde küçük-burjuva kesimlerin desteğini alabilmektedir.

Ancak küçük-burjuvazinin en temel özelliği, “aşağı ve yukarı” sürekli geçişkenlik içinde bulunmasıdır. Dolayısıyla sürekli ve tutarlı bir politik mücadelenin temel dayanağı olamazlar. (Bu aynı zamanda küçük-burjuvazinin demokratik devrimde öncülüğünü koşullayan ve sınırlayan niteliktir.)

Buna rağmen tüm politikalarını ve siyasal partilerinin geleceğini küçük-burjuvaziye dayandıran her kesim, ilk seçimlerde olmasa bile, bir sonrakinde “hezimete” uğramak durumundadır. Bu, küçük-burjuvaziye dayanan politikaların kaçınılmaz hüsrandır.

Ülkemiz solunun diğer bir bilisizliği ve “ezber”i ise, küçük-burjuvazinin kentlerde yaşayan (işçi sınıfı dışındaki) “tüm halk kitlesi” olarak kabul edilmesidir. Böylece hizmetler sektöründe çalışan büro memurlarından kamu “emekçileri”ne ve öğrencilere kadar doğrudan üretim sürecinde yer alamayan “kütle”, küçük-burjuvazi olarak tanımlanır.

Oysa küçük-burjuvazi, tanımın kendisinde ifade edildiği gibi burjuvazinin “küçük” olan kesimdir. Sözcüğün tam anlamıyla, küçük-burjuvazi, toprak ya da para olarak belli bir sermayeye sahip sınıftır. “Kitapların” yazdığı tüm küçük-burjuva sınıf özellikleri de bu küçük sermaye kesimlerinin sınıfsal özellikleridir.

19. yüzyılın kavramıyla “orta sınıfın alt tabakaları”, yani küçük-burjuvazi küçük imalatçı, küçük tüccar, esnaf, zanaatçı ve köylülerdir. Yani **küçük sermaye sahipleri**dirler.

Memurlar (kamu ve özel), öğrenciler, öğretmenler, serbest meslek sahipleri (avukatlar, muhasebeciler vb.), sermaye sahibi ol-

madıkları ölçüde küçük-burjuvazinin dışında yer alırlar. Ancak küçük de olsa sermaye sahibi olmamakla birlikte, küçük-burjuva ideoloji ve yaşam tarzının içinde yer alırlar. Kamunun, yani devletin istihdam kapasitesinin yüksek olduğu ülkelerde bu toplumsal kesimler nüfusun önemli bir kesimini oluştururlar. Bu nedenle de küçük-burjuva yaşam tarzı ve ideolojisinin gerçek sahipleri ve sürdürücüleri olarak **görünürler**.

Bu ayrım yapılmadığı sürece, küçük-burjuvazinin sınıfsal tutumu ve siyasal hareketinin anlaşılması olanaksızdır. (22 Temmuz seçimlerinde açık biçimde görüldüğü gibi, küçük-burjuvazi (küçük sermaye sahipleri) ile diğer küçük-burjuva “unsurlar” arasında kesin bir farklılaşma ortaya çıkmıştır. Küçük-burjuva sınıfın gerçek üyeleri bütünüyle AKP saflarında yer alırken, memur, öğrenci, öğretmen, serbest meslek sahibi vb. “unsurlar” CHP’yi desteklemişlerdir. Birincileri ekonomik temelde, ikinciler ideolojik –laiklik- temelde oy kullanmışlardır.)

Ülkemizin Cumhuriyet tarihi boyunca küçük-burjuvazi, yani küçük sermaye kesimleri (küçük imalatçı/sanayici, küçük tüccar, esnaf, zanaatçı ve küçük ve orta köylü) büyük burjuvazinin saflarında yer almışlardır. Temsili demokraside bu kesimlerin “gücü”, sadece kendi bireysel nicelikleriyle sınırlı değildir. Onların gerek istihdam kapasiteleri, gerekse ticari ilişkileri, kendi bireysel niceliklerinin üzerinde bir güç sahibi kılabilir. Bu nedenle, amiyane tabirle toplumsal ilişkilerde “kanaat önderleri” işlevini yerine getirirler.

Küçük-burjuvazi, küçük sermaye, bu işlevleri aracılığıyla, işçi sınıfının ve “kent yoksullarının” büyük burjuvaziye yedeklenmesini sağlarlar.

Yine de yaşam tarzı, ideolojisi ve küçük sermaye ile olan ilişkileriyle “diğer unsurlar” (memurlar, serbest meslek sahipleri vb.) küçük-burjuvazi içinde tanımlanır. Bu tanım çerçevesinde bu kesimler, küçük-burjuvazinin orta ve sol kanadını oluştururlar. Ancak sınıf konumları küçük-burjuvazinin maddi varlık koşullarına dayanmadığı için, küçük-burjuva sınıfının siyasal tutumunda belirleyici etken değillerdir.

İşte bu sınıf ilişkileri içinde, ama bu sınıf ilişkilerini bilmeden ve anlamadan sürdürülen “sol” politikalar, 23 Temmuzda “kişisel bozgun” havasının oluşmasına yol açmıştır.

22 Temmuz seçimlerine katılan siyasal

partilerin sınıfsal konumlarını ise şöyle özetleyebiliriz:

CHP: 1950’lerden itibaren orta ve küçük sermaye kesimleri ile diğer küçük-burjuva kesimlerin (memur vb.) siyasal temsilcisidir. Değişik dönemlerde tekelci burjuvaziden büyük toprak sahiplerine kadar değişik sınıfların temsilcileri de içinde yer aldığı için, homojen bir yapıya ve sınıfsal temsilcilik özelliğine sahip değildir.

“Ülkede hızlı bir kapitalistleşmeden yanadır. Sınıfsal yapısı gereği anti-tekelci olmasına karşılık, mevcut üretim ilişkilerine müsamaha göstermesi nedeniyle somutta, tekelci sermayeyi güçlendirecek bir ekonomi politika uygulamak zorundadır. **Dayandığı sınıflar gereği, milliyetçilik ideolojisine sahip çıkmaya ve şovenizme varmaya zorunludur.** Temel felsefesi, hızla geliştirmeyi amaçladığı kapitalist üretim ilişkileri içinde emekçi yığınların yükselen tepkilerinin, ‘ekonomik’ ve sosyal tedbirlerle pasifize edilmesi şeklindedir. Bir başka tanımla amaç, ülkenin kendi iktisadi evriminin zorlamaları ile emperyalist-kapitalist üretim ilişkileri arasında ‘uyum’ sağlamaktır. Bu nedenle emekçi yığınların talep ve tepkilerinin, toprak reformu, kooperatifçilik, halk sektörü, yönetime katılma vb. gibi ekonomik ve sosyal tedbirlerle hızla geliştirilecek olan emperyalist-kapitalist üretim ilişkilerine kanalize edilmesi ve uyumlaştırılması, CHP’nin ‘Halkçı’ programını teşkil eder. CHP’nin siyasal olarak orta ve küçük burjuvaziye dayanma özelliği, CHP’nin ‘sınıflar üzerinde’ bir politika ile hareket etmesine ve herkese hakkını veren yönetici hakem rolünü oynayabilmesi için “demokratik” bir ortama ihtiyaç duymasına neden olmaktadır. ‘Demokratik’ ortam olmazsa, CHP’nin varlık nedeni ortadan kalkar. Bu nedenle, CHP’nin, kitleler üzerine olan baskı ve saldırılara karşı olmasının nedeni özünde, sınıfsal çatışmada emekçi yığınların yanında yer almasından değil, istediği ‘demokratik’ ortamın bozulmasından gelir.” (İlker Akman, *Mevcut Durum ve Devrimci Taktiğimiz*, 1976)

CHP, “halkçı programı”nı terk ettiği ölçüde, emekçi kitlelerin talep ve tepkilerinin temsilcisi olmaktan çıkmıştır. Bir diğer ifadeyle, emekçi kitlelerin talep ve tepkileri yükselmediği sürece, CHP’nin “halkçı programı” hiçbir işleve sahip değildir. Bu yüzden CHP’nin siyasal gücü, doğrudan emekçi kitlelerin siyasallaşmasına ve mücadelesine bağlı olarak değişkenlik gösterir. CHP’nin “misyonu”, oligarşiye karşı geniş halk kitlelerinin memnuniyetsizlik ve tepkilerini pasifize etmektir. Dolayısıyla suni dengenin bozulmaya yöneldiği dönemlerde, kitlelerin oligarşiye yedeklenmesinin gerekli olduğu koşullarda CHP tekeli burjuvazinin (en azından bir bölümünün) açık desteğini alarak güçlenir. Bunun dışında, küçük-burjuvazinin sol kanadının oylarıyla varlığını sürdürmeye mahkumdur.

AKP: İçinden çıktığı Erbakan hareketinin sınıfsal tabanına, yani orta ve küçük sermaye kesimlerine dayanarak oluşmuş bir partidir. Anadolu esnaf-zanaatkar sermayesi ile tüccar-tefecî sermayesinin temsilciliğini de üstlenmiştir. Ancak Erbakan’ın başkanlığını yaptığı diğer partilerden farklı olarak, ithalatın liberalizasyonu ve ihracat teşvikleriyle gelişen ve güçlenen “yeni” orta ve küçük sermaye kesimlerinin çıkarlarının temsilcisi olmuştur.

AKP’nin “demokratlığı”, Erbakan’ın “demokratlığı” gibi, gerek oligarşiye karşı muhalefet eden orta ve küçük sermaye kesimlerine politik sözcülük sağlamak, gerekse “din”i politik bir alet olarak kullanmak istemesindedir. “Liberalliği” ise, doğrudan ithalat ve ihracatın liberalizasyonundan kaynaklanır. Oligarşiyi oluşturan işbirlikçi-tekeli burjuvazinin iç pazardaki etkisi sınırlandırıldığı ölçüde temsil ettiği sınıfların oligarşiyile “çatışma” yerine “uyum”u tercih etmelerinin sonucu olarak oligarşinin çıkarlarının da temsilcisi gibi görülebilmektedir.

Ancak küçük ve orta sermaye kesimlerinin oligarşiye olan tepkileri ortadan kalkmış değildir. Bu nedenle AKP, “rövanş” alma psikolojisi içinde yer yer “çatışma” konularını öne çıkartmak zorundadır. Aksi halde “çekirdek kadro”sunu ve “temel oy potansiyelini” oluşturan kesimlerin desteğini kaybetmek durumunda kalacaktır. Bugün için AKP, tekelleşmemiş orta sermaye kesimlerinin gelişmesi ve tekelleşmesi yönünde bir ekonomi politika uygulamak durumundadır. Bu

yönüyle IMF politikalarının kesin sürdürücüsü olmaktadır. TMSF operasyonlarıyla, “özelleştirilmeler” aracılığıyla, “servetin eldeleştirilmesi”ni sağlayarak küçük ve orta sermaye kesimlerine yeni olanaklar sağlamıştır. 22 Temmuz seçimlerindeki gücü, kendisini destekleyen küçük ve orta sermaye kesimlerinin büyümesi ve istihdam kapasitesinin artmasından kaynaklanmaktadır. Özellikle Anadolu tüccar sermayesinin iç pazardaki gücünün artması AKP’nin güçlenmesinde belirleyici olmuştur. Bugün için oligarşinin bir bölümünün sözcülüğünü de üstlenmektedir.

MHP: Sınıfsal desteğini küçük-burjuvaziden alan ve tekeli sermayenin politik sözcülüğünü amaçlayan bir partidir. AKP gibi küçük ve orta sermaye kesimlerinin çıkarlarını temsil eder. MHP, her zaman olduğu gibi, ırkçılık ideolojisi ile, Türk’lerin tarihi üstünlüklerinin propagandasını yaparak, kitleleri etki altına almaya çalışmaktadır. Bu sayede sağlayacağı seçim başarısıyla hükümet olma ya da hükümet ortağı olarak temsilcisi olduğu kesimlerin güçlenmesine yönelik icraatlarda bulunmayı hedefler. Şubat 2001 krizinde zayıflayan ve güç kaybeden sermaye kesimleri hızla MHP’den uzaklaşmıştır. Ancak AKP’nin “dışlayıcı” politikalarıyla umduklarını bulamayan bu kesimler, yeniden MHP saflarına geri dönmüşlerdir. 1999-2000 yıllarında, özellikle Türki cumhuriyetlerde faaliyet gösteren “milliyetçi” sermayenin “serüveni”, bu kesimlerin bir bölümünü “islami sermaye” ile işbirliğine yöneltmiş ve MHP ile AKP arasında bir “uzlaşma” zemini ortaya çıkarmıştır.

GP: Popülist ve milliyetçi söylemle ortaya çıkan, tümüyle Uzan ailesinin ve bu aile ile iş ilişkileri içinde bulunan kesimlerin özel çıkarlarının temsilcisi bir partidir. Özal döneminin “köşedönme”ciliğine dayanan popülist söylemle, hızla sınıf atlamaya çalışan küçük-burjuva kesimler ile lümpen-proletaryanın desteğini almıştır. Varlığı, tümüyle Uzan ailesinin varlığına bağlıdır. Oligarşiyile alıp-ve-remediği yoktur.

ANAP-DYP: Tarihsel olarak Menderes’in DP’si ile Özal’ın “vizyonu” arasına sıkışmış “ikizler” durumundadırlar. Geçmişten tümüyle farklı bir konuma savrulmuşlardır. İşbirlikçi-tekeli burjuvazi ve orta burjuvazinin geçmişteki desteği tümüyle sona ermiştir. Kendilerini destekleyen küçük ve orta sermaye kesimleri ise hızla AKP saflarına geç-

tiklerinden, seçimlerde hiçbir varlık göstermemişlerdir. Erkan Mumcu'nun M. Ağar'ı yan yolda bırakması da, bu partilerin silinmesinde etkin olmuştur. Yakın gelecekte siyasal alanda hiçbir varlığa sahip olmayacaklardır da, Mesut Yılmaz vb. kişilerin yeni parti girişimleri için bir "çatı" oluşturma işlevlerini yerine getirmeleri olanaklıdır.

SP (Saadet Partisi): Erbakan'ın partisi olarak "milli görüşçüler" in bir cemaat partisi olmuştur. Geçmişteki küçük ve orta sermaye kesimlerinin desteğini yitirmiştir. SP, bir bölümüyle "ahde vefa" içinde olan kesimlerin, bir bölümüyle küçük iller düzeyinde feodal kalıntıların desteğinde varlığını sürdürmeye çalışmaktadır.

DTP (DEP-HADEP vb.): Temelde PKK'nin "bağımsız Kürdistan" sloganıyla başlattığı silahlı mücadelenin ortaya çıkardığı feodal Kürt köylülerinin partisidir. PKK'nin 1990'ların başında Kürt orta ve zengin köylüleri ile Türkiye iç pazarna entegre olmamış Kürt küçük ve orta tüccarlarının çıkarlarının savunucusu haline gelmesiyle birlikte, bu kesimlerin siyasal temsilcisi haline dönüşmüştür. Ancak bu küçük ve orta tüccarlar, bir

yandan Şubat 2001 krizi sonrasında "islami sermaye" ile geliştirdiği ticari ilişkilerle Türkiye iç pazarna entegre olurken, diğer yandan 2003 Irak işgaliyle birlikte Kuzey'de oluşan yeni pazar ilişkilerinin içine girmiştir. Bu da, DTP'nin 22 Temmuz seçimlerinde oylarını artıramamasıyla sonuçlanmıştır. Bugün DTP'li belediyeler aracılığıyla kentlere göç ettirilmiş yoksul Kürt köylülerine sağladığı aynı ve nakti "gelir desteği"yle gücünü korumaya çalışmaktadır. Kuzey Irak'taki yeni Kürt pazarıyla "Türk" ticari sermayesinin ilişkileri geliştiği ölçüde varlığını sürdürmekte zorlanacaktır.

Bunların dışında küçük-burjuva "aydın kulübü" halinde varlıklarını sürdürün "binde küsur" "sol" partiler (ÖDP, SİP-TKP, EP), özel olarak herhangi bir sınıfı temsil etmemektedirler. Onlar tüm varlıklarını, kitlelerin apolitikleştirilmiş olması ve suni dengenin varlığını sürdürmesine borçludurlar.

ÖDP, "liberal" küçük-burjuvazinin temsilciliğine soyunmuşsa da, eskimiş DY'lilerin sosyal kulübü olmaktan öteye geçememiştir.

Yardım Paketleri, Büfeci İslam, Bakkal Solu!

“İçişleri Bakanı Osman Güneş’in imzasını taşıyan açıklamada, bakanlığa bağlı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü tarafından yapılan araştırma sonucunda şu bilgilere erişildiği belirtildi:

Yoksul ve dar gelirlili vatandaşlara 2003-Mart 2007 arasında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu’ndan (Fak-Fuk-Fon) periyodik olarak sağlık, sosyal, proje, yatırım, eğitim, gıda ve giyim yardımı yapıldı. Nakit olarak yapılan bu yardımlar 2 milyar 975 milyon 318 bin 776 YTL’ye ulaştı.

AKP’li belediyeler 2003-Haziran 2007 arasında 6 milyon 40 bin 891 kişiye yardım etti. Belediye yardımlarının faturası 332 milyon 929 bin 332 YTL.

Ayrıca 2003 - 2006 arasında 6 milyon 334 bin 180 aileye 4 milyon 395 bin 161 ton kömür yardımı yapıldı.”

“AKP hükümeti bu yılın Mart-temmuz döneminde bir milyon 884 bin 9 aileye ücretsiz kömür dağıttı.

Edinilen bilgiye göre, Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu (TKİ) ve Türkiye Taş Kömürü Kurumu (TTK) tarafından, 2 Mart 2007 tarihinden itibaren fakir ailelere ücretsiz kömür yardımına başladı. Sürdürülen kampanya kapsamında bir milyon 884 bin 9 aileye kömür dağıtılması kararlaştırıldı. Bu ailelerinin toplam kömür talebi bir milyon 522 bin 415 ton olarak belirlenirken bu miktarın 417 bin 387 tonluk bölümü 26 Temmuz 2007 tarihi itibarıyla ailelere teslim edildi. Geri kalan bir milyon 105 bin 28 ton kömür da ailelere teslim edilecek.”

“Aynı yardım paketleri, reel bir rehabilitasyon imkanı idi.

Bunu, ‘elitler’ ve ‘elitler’in siyasi yansıması olan kadrolar anlamazdı, çünkü bir ke-re bile olsun, bir fakir-fukara, garib-guraba kapısı çalmamışlardı. Ayaklarına varoş çamuru bulaşmamıştı. Bir sofraya oturmamışlar, bir çocuğun burnundaki sümüşü silmemişlerdi. Bir yatalak hastanın altını değiştirmemişlerdi. Bir kimsesizin kapısını açmamışlardı.

Ak Parti’de (bu ifade AKP yandaşlarının tipik ‘kitle koşullandırması’ söylemidir-KC), inanç değerlerinden de beslenen böyle bir gelenek vardı ve hükümet olunca da, ‘De-reye su gelinceye kadar’ kurbağanın gözünü pörtletmemek için, bir acil yardım projesi devreye konulmalıydı. Ak Parti bunu yaptı...

Ak Parti hükümeti, valilikler ve belediyeler vasıtasıyla bunu gerçekleştirdi. Halk da bunu, bir devlet hizmeti olarak algıladı, rahatsız olmadı.” (Ahmet Taşgetiren, *Aksiyon*, 23 Temmuz 2007.)

Yukardaki haberler ve yorum bu sayımızda yer alan IMF’nin köylere yönelik “doğrudan gelir desteği”nin kentsel uygulamalarının küçük bir bölümünü kapsamaktadır. AKP hükümetinin “valilikler ve belediyeler”

aracılığıyla kentlerde sürdürdüğü “gelir desteği”, sadece “gıda paketleri” ve “kömür dağıtımı” ile sınırlı değildir. Bunlar arasında, asker ailelerine 75 YTL nakit para yardımı, ce-maat yurtlarında kalan öğrencilere “hergün

ücretsiz kahvaltı”, “100 YTL burs”, camilerde hergün “sıcak yemek”, günlük “bedava ekmekek dağıtımı” vb. bulunmaktadır.

Bütün bunlar, A. Taşgetiren’in sözüyle “devlet hizmeti” olarak valilikler ve belediyeler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. “Dereye su gelinceye kadar kurbağanın gözünü pörtletmemek için” yapılan bu “doğrudan gelir desteği”, Dünya Bankası’nın kırsal bölgelerde kitle pasifikasyonunu sağlamak, kır gerillasının desteğini “kurutmak” amacıyla 1970’lerde geliştirdiği “küçük üreticiliğin desteklenmesi projesi”nin günümüzdeki uygulamalarıdır.

T. Özal döneminde başlatılan Fak-Fuk-Fon uygulamaları (“Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu”), zaman içinde olağanlaşırken, aynı zamanda IMF’nin tarım politikalarını çerçevesinde uygulanmasına onay verdiği “doğrudan gelir desteği”yle yaygınlaşmış ve bugünkü boyutlara ulaşmıştır.

“Doğrudan gelir desteği”, **biçimsel olarak** 1970’lerde kır gerilla savaşlarına karşı pasifikasyon aracı olarak devreye sokulan “küçük üreticiliğin desteklenmesi” politikalarından farklıdır. 1970’lerde Dünya Bankası aracılığıyla sürdürülen “küçük üreticiliğin desteklenmesi” politikası, tarım ve tarım dışı kesimlerde **üretim temelinde** küçük toprak mülkiyetinin ve küçük sermayenin güçlendirilmesini esas almıştır. Ancak uygulamalar istenilen sonuçları vermemiş, üretim temelinde yapılan destekler tüketim için kullanılmıştır. Bu sonuçlardan yola çıkan Dünya Bankası ve IMF, Bengaldeş’teki “mikro kredi” örneğini de göz önünde bulundurarak tarım ve tarım dışı kesimlerde “küçük üreticiliğin desteklenmesi” politikasını “doğrudan gelir desteği”ne dönüştürmüştür. Böylece nakdi ve aynı ödemelerle “adam satın alma” politikasına geçiş yapılmıştır.

Bütün bunlar 22 Temmuz seçimlerinde ABD’nin AKP’yi desteklediğine ilişkin “iddiaların” somut gerçekliğidir. Açık ifadeyle, Amerikan emperyalizmi AKP’yi Dünya Bankası ve IMF aracılığıyla, özel olarak da Dünya Bankası’nın **“yerel yönetimleri destekleme projesi”** kapsamında verdiği kredilerle desteklemiştir.

Basında çıkan 28 Haziran 2007 tarihli en son haber şöyledir:

“Dünya Bankası 820 Milyon Dolar Kredi Veriyor

Dünya Bankası İcra Direktörleri

Kurulu, Türkiye’ye merkezi idare ve İstanbul’da belediye hizmetlerinde kullanılmak üzere toplam 822 milyon dolarlık iki krediyi onayladı.

DB’den edinilen bilgiye göre, hükümetin emrine verilen 500 milyon dolarlık ilk kredinin vadesi 10 yıl olacak. ‘Rekabet ve İstihdam Sektörü Geliştirme Politikaları Kredisi’ adıyla açılan krediyle ilgili açıklamada, ‘Kredi, Türk Hükümeti’nin büyümeyi teşvik etmek ve istihdam meydana getirmek için yasal, kurumsal ve yapısal programını desteklemek amacıyla verilmektedir’ denildi.

İstanbul’a 322 milyon dolar kredi

İstanbul’da belediye altyapı projelerinde kullanılmak üzere oluşturulan 322,15 milyon dolarlık bir başka Dünya Bankası kredisi de aynı kurul tarafından dün onaylandı... 5 yılı ödemeksiz 15 yıl vadeyle verilen kredi İstanbul Büyükşehir Belediyesi katı atık yönetiminin iyileştirilmesinde, ana belediye tesislerinin depreme dayanıklılıklarının yeni teknolojiler ışığında güçlendirilmesinde, acil hizmet kurumlarıyla hizmet süreçlerinin çağrılara daha iyi yanıt verebilmeleri için yenilenmesinde ve ‘kentsel dönüşüm projesi’nde kullanılacak.”

Dünya Bankası’nın bu kredi kararında “doğrudan gelir desteği”ne ya da AKP belediyelerinin “aynı yardımları”na (yardım paketleri) ilişkin herhangi bir hüküm yoktur. Ancak Dünya Bankası’nın “proje kredileri”ne ilişkin işler belediyeler tarafından ihaleye çıkartılacaktır. Dolayısıyla da ihaleyi alacak olan şirketler, Dünya Bankası “kredisi” aracılığıyla, yani **devletin dış borçlanması** yoluyla yeni kârlar elde edeceklerdir.

İşte bu “ihaleler”, AKP’nin “yardım paketleri”nin finansman kaynağıdır.

“Büfeci islamcılar”ın* bu “saadet zinciri”, bu ihaleleri istedikleri gibi dağıtabilme olanağına sahip olmalarına dayanmaktadır.

* Ece Temelkuran seçim sonuçlarını “yorumlarken” şöyle yazmaktadır: “Çözüm: Bakkal solu! - Türkiye sol siyasetinin tarihine çalışmak gerekiyor. Eski abilerin isimleriyle takdis edilmiş yeni fraksiyonlara bölünmek için değil. Halk o vakit nasıl örgütlenmiş, bunu görmek için. İzmir’de Tarış direnişi, Fethiye’de toprak direnişi, Fatsa’da Terzi Fikri, Yeni Çeltek’te Yeraltı Maden İş na-

“Büfeci islamcı”ların birbiri ardına kurdukları yeni şirketlerin “hikmeti” de, bu Dünya Bankası kredilerinde ve bu kredilere bağlı ihalelerde bulunmaktadır.

Gerçek şudur ki, Dünya Bankası’nın bu “proje kredileri”nin amacı, kırsal alanlarda olduğu gibi, kentlerde de **kitlelerin mevcut düzene karşı olan tepkilerini pasifize etmektir**. Bu amaca ulaşıldığı sürece, aracın

kim ya da hangi parti olduğu önemli değildir. Dün nasıl ki Demirel’in AP’si, Özal’ın ANAP’ı, Tansu Çiller’in DYP’si aracılığıyla gerçekleştirilmişse, bugün AKP aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Deng Sio Ping’in sözüyle söylersek, Dünya Bankası için (genel olarak emperyalizm) “fare yakaladığı sürece, kedinin renginin önemi yoktur”!

---

sıl örgütlenmiş, bunu öğrenmek için. Bu memlekette sol olmuş mu olmamış mı, bu sorulduğunda ınm kırm etmeden net cevap verebilmek için. Bir gün bir kahveye girdiğinizde söyleyecek samimi, vicdanlı, hakiki sözlerimizin olabilmesi için... ‘Cafe siyaseti’ değil, ‘bakkal politikası’ soldan nasıl yapılır, bu düzeyde ‘somuta yükselebilmek’ için.” (29 Temmuz 2007, *Milliyet*)

Kökeni Anadolu “çarşı esnafı”na, günlük dille söylersek “bakkal-çakkal”ına dayanan “islamcı sermaye”nin karşısına “bakkal solu”nu çıkartmaya kalkışmak, Ece Temelkuran için bir “talihsizlik” olsa bile, solda küçük-burjuvazinin gerçek sahiplerinin siyasal gücünün görülmüş olması yine de bir gelişme sayılabilir!

Seçim Ekonomisi, Popülizm ve Devrim

Seçim döneminde “medya”nın hiç ilgi göstermediği konuların başında ekonomi gelmiştir. Muhalif düzen partilerinin “uçuk vaatleri” olarak sunulan “mazot fiyatları” bir yana bırakıldığında, seçim döneminde ekonomi tümüyle unutulup gitmiştir. Ekonominin “güllük-gülistanlık” görüntüsünü bozmak için “medya”nın işbirliği, aynı zaman-

da “seçim ekonomisi yapılmayacak” hura-fesiyle birlikte sürdürülmüştür.

Seçimlerin en “uçuk” konusu ilan edilen mazot fiyatları, “medya”nın ekonomiye olan ilgisizliğini ortadan kaldıramamışsa da, ekonomi, kendi kuralları ve yasalarıyla, kendi yolunda sessiz sedasız yürümeye devam etmiştir.

Seçim sath-ı mailinde petrol fiyatlarının seyri yandaki tabloda yer almaktadır.

Petrol fiyatları Ocak ayına göre %26,4, Haziran ayına göre %18 artmıştır.

İlk bakışta petrol fiyatlarının yükselmesi, “muhalefet”in “uçuk vaatleri” olarak ilan edilen, mazot fiyatlarını “1 YTL yapacağız” propagandası karşısında AKP’nin lehine bir “gelişme” gibi görünse de, aynı zamanda AKP’nin yeni döneminde karşı karşıya olduğu riskleri gösterdiği için halktan özenle gizlenmiştir.

Petrol fiyatlarındaki artışların devlet bütçesine getireceği ek yükler, açıktır ki bütçe açığının büyümesine, daha fazla iç ve dış borçlanmaya gidilmesine, nihayetinde daha yüksek faiz ödemelerine neden olacaktır. Kaçınılmaz olarak bu açıkları kapatmak için, bir yandan petrol ürünlerine (benzin, mazot vb.) zam yapılırken, diğer yandan ÖTV gibi vergilere zam yapılacaktır. Dün düşük petrol fiyatları ve dolar kuruyla gerçekleştirilen “tüketim artışı” tersine dönecektir.

Bu, bir bakıma kredi kartıyla yaşamaya benzer.

Kredi kartıyla elde edilen ek “tüketim” olanaklarının, bireysel ya da ailesel olarak tüketimi artırarak belli bir “refah” ortamı yarattığı açıktır. Ancak her kredi kartı kullanı-

2007 Petrol Fiyatları (\$)	
2 Ocak	60,77
1 Şubat	57,35
1 Mart	61,97
2 Nisan	66,03
1 Mayıs	64,43
1 Haziran	65,09
2 Temmuz	71,11
3 Temmuz	71,41
5 Temmuz	71,81
6 Temmuz	72,80
9 Temmuz	72,14
10 Temmuz	72,80
11 Temmuz	72,58
12 Temmuz	72,55
13 Temmuz	73,89
16 Temmuz	74,11
17 Temmuz	74,03
18 Temmuz	75,03
19 Temmuz	75,90
20 Temmuz	75,53
23 Temmuz	74,65
24 Temmuz	73,38
25 Temmuz	73,30
26 Temmuz	76,84
27 Temmuz	77,02
30 Temmuz	76,83
31 Temmuz	77,05

Devlet Bütçesi		
(Milyar YTL)	2006 (Ocak-Haziran)	2007 (Ocak-Haziran)
Harcamalar	81,003	99,873
1-Faiz Hariç Harcama	58,127	72,980
Personel Giderleri	16,724	19,743
Cari Transferler	27,108	35,798
2-Faiz Harcamaları	22,876	26,893
Gelirler	82,137	92,829
Bütçe Dengesi	1,134	-7,044
Faiz Dışı Denge	24,010	19,849

mı, gelecekteki tüketimden yapılan bir indirimdir. Bir başka ifadeyle, kredi kartıyla sağlanan tüketim artışı, gelecekteki gelirler üzerinden yapılan bir indirim, gelecek gelirlerin bugünden tüketilmesi demektir.

Bireysel ya da ailesel kredi kartı kullanımını gibi, devletlerin kredili tüketimleri de benzer özelliklere sahiptir.

Devlet ya da kamu, “almadan vermek alaha mahsustur” tekerlemesinde olduğu gibi, vergiler ve diğer gelirler aracılığıyla elde ettiği kaynakları “kamu harcamaları” olarak tüketir. Kredi kartı sahibi herhangi bir kişi gibi, devlet de gelecekteki gelirlerini garanti göstererek bugün harcayabilmek için kredi temin eder. Devlet iç ve dış borçlanması olarak tanımlanan bu “kredi”, örneğin gelecek beş yılın gelirlerinin bir zaman diliminde (örneğin 2007) kullanılmasıdır. Bunun ne düzeyde gerçekleştiği ise hazine bonolannın faiz oranlarında kendisini gösterir.

Eğer hazine yıllık %20 faiz oranıyla borçlanmaya gidiyorsa, yani “kredi” temin ediyorsa, her durumda yıllık bütçe gelirlerini asgari %20 artırması gerekir. Kemal Derviş’le birlikte ekonomi literatürüne kazandırılan “borçların çevrilebilirliği” de ancak bu asgari gelir artışıyla mümkündür.

Devletin artan borçlarını ödeyebilmesi ve yeni kamu yatırımları gerçekleştirebilmesi

için ise, her durumda yıllık bütçe gelirlerinin %20’nin üzerinde gerçekleşmesi şarttır. %20 faiz ödemelerinin üstünde ortaya çıkan bütçe geliri, ülkenin gerçek kalkınma ve büyümesine denk düşer.

Yine seçim sath-ı mailinde hiç sözü edilmeyen bütçe verileri, seçimden sonra “medya”ya yansımıştır. Bu verilere göre, 2007 yılının ilk altı ayında devlet bütçesi 5,9 milyar YTL açık vermiştir.

Altı aylık bütçe verileri, 22 Temmuz seçimlerinde ne kadar “popülizm”, diğer ifadeyle “seçim ekonomisi” yapıldığını açıkça göstermektedir. Unakıtan’ın Maliye Bakanlığı’nın verilerine göre, geçen yılın ilk altı ayında 1,1 milyar YTL fazla veren bütçe, bu yılın ilk altı ayında **7 milyar YTL** açık vermiştir. Böylece AKP’nin “seçim ekonomisi” 7 milyar YTL’lik bir bütçeye sahip olmuştur.

Ancak AKP’nin ana icraatı 7 milyar YTL’lik “seçim ekonomisi”nde değildir. Ana icraatı, dört buçuk yıllık hükümetleri döneminde **iç borçları 103 milyar dolar** artırmalarıdır.

Aynı dönemde dış borçlar 83 milyar dolar artmışsa da, bu artışta “özel sektör”ün dış borçlanması (sendikasyon vb. kredileriyle) ağırlıklı bir yere sahiptir. “Özel sektör”ün dış borçlanması TL’ye çevrilerek hazine bonolarına yatırılmıştır. Böylece AKP hüküme-

Dış Borç (Milyar \$)				
	Toplam	Kamu	TCMB	Özel
2002	129,7	63,6	22,0	44,1
2003	144,3	69,5	24,4	50,4
2004	160,8	73,8	21,4	65,6
2005	168,8	68,2	15,4	85,2
2006	207,4	69,8	15,7	122,0
2007 1. Çeyrek	213,4	71,4	15,6	126,4
2002-2007 Artış	83,7	7,8	-6,4	82,3

İç Borç		
	Milyar YTL	Milyar \$
2002	149,9	91,7
2003	194,4	139,3
2004	224,5	167,3
2005	244,8	182,4
2006	251,5	178,9
2007 Haziran	253,7	194,5
2002-2007 Artış	103,8	102,8

tinin iç borçlanma “becerisi”, aynı zamanda “özel sektör”ün dış borçlanma “becerisi” sayesinde olmuştur.

Dış borç verilerinin en ilginç “kalemi” ise, Merkez Bankası’nın son üç yılda hiçbir borç ödemesi yapmamış olmasıdır. Böylece neredeyse tümü IMF’ye olan Merkez Bankası borçları üç yıldır ödenmemiştir. Bu yolla IMF, AKP hükümetine yaklaşık 15 milyar dolarlık bir “sübvansiyon” sağlamıştır.

Bu veriler, “milletin adamları” Tayyip Erdoğan ve mehteran takımının kimler tarafından ve nasıl desteklendiğini göstermektedir.

Bu veriler ile 22 Temmuz seçim sonuçları bir araya getirildiğinde, “veren memnun/alan memnun” ve üstelik “alandan alan da memnun” bir tablo ortaya çıkmaktadır. Daha açık ifadeyle, “veren” IMF, Dünya Bankası, özetle emperyalizm, “alan” AKP ve “alandan alan” sağ parti seçmenleridir. Dört buçuk yılda ülkenin dış borçlarının 83 milyar, iç borçlarının 103 milyar dolar artarak, toplam borçların 186 milyar artışı AKP’ye oy veren “her iki kişiden biri”ni hiç ilgilendirmemiştir.

AKP hükümeti döneminde iç ve dış borçların toplamı **408 milyar dolar** olmuştur. “Yüksek faiz/düşük kur” politikasıyla ortaya çıkan aşırı değerlenmiş TL sayesinde GSMH 399 milyar dolardır. Böylece toplam iç ve dış borçlar ülkenin bir yıllık tüm üretim ve hizmetlerinin toplamından daha fazla olmuştur. Aynı şekilde 1970 başlarında kişi başına düşen dış borç (ki bu dönemde devletin iç borçlanması önemsenmeyecek kadar küçüktür) **9 dolar** iken, bugün **5.666 dolardır**. Ama bu ülkede yaşayan ve oyunu AKP’ye veren “her iki kişiden biri”sini bunlar hiç ilgilendirmemektedir.

Elbette sorun, ekonomik verileri alt alta dizerek, bunların ortaya çıkardığı “olumsuz” görüntüyü sayısal olarak ifade etmekte değildir. Asıl sorun, bu sayısal verilerin ortaya çıkardığı tablonun ülkenin bugünü ve yarını açısından ne anlama geldiğini ortaya koyabilmek ve halka bunları anlatabilmektir.

Halk denilen “garip kuş”, ister AKP’ye, ister diğer düzen partilerine oyunu vermiş olsun, her durumda ülkedeki genel durumun “iyi” olduğu kanısına sahiptir. “Sol” kitle ve “solcu”lar açısından da aynı kanı mevcuttur. Dolayısıyla AKP’ye oy vermiş “sağcı seçmen”in ekonomik verilere karşı gösterdiği

ilgisizlik, aynı ve benzer biçimde “sol seçmen” için de geçerlidir. Aralarındaki tek fark, “sol seçmen”, 22 Temmuz seçimlerine bir “rejim sorunu” olarak bakarken, “sağcı seçmen” her zamanki gibi kendi ekonomik çıkarları açısından bakmıştır.

Bugün “sağcı”sı, “solcu”su, herkes bilmektedir ki, 2001 krizinden günümüze kadar artan “nispi refah”, tümüyle “yüksek faiz/düşük kur” politikasının sonucudur. Bu politika her ne kadar Kemal Derviş döneminde IMF tarafından uygulamaya sokulmuş ve AKP tarafından “kılına dokunmadan” olduğu gibi sürdürülmüşse de, sonuçta ithalat artmış, TL değerlenmiş, ithal ürünler ucuzlamıştır. Ucuz (ama kalitesiz) ithal ürünlerin ortaya çıkardığı tüketim artışı, toplumun her kesimince “hissedilir” olmuştur.

Yine herkesin bildiği, en azından farkında olduğu gerçek ise, bu durumun **sürekli olmayacağıdır**.

“Merkezi devlet otoritesinin baskısı altında ezilmiş, bunalmış Anadolu insanı, kaderci bir düşüncenin rijid kalıpları içinde, ‘böyle gelmiş, böyle gider’ düşüncesi ile politik pasiflik içinde”* oluşu süre gittiğinden (ve de “solcu”ların düzenin topyekün değişimini ifade eden devrimi “*fani ömrümüzde göremeyeceğimiz*” iddialarıyla) ülkenin ve kendilerinin geleceği “allaha” havale edilmiştir.

Bunda şaşılacak bir durum yoktur.

Bu ülke, yakın tarihinde 19 kez IMF kapısına dayanmış, yani 19 kez iflas noktasına gelmiş, çoğunda “yetmiş sente muhtaç” duruma düşmüş, ama hiçbir zaman Latin-Amerika’da olduğu gibi halk kitleleri sokağa çıkmamıştır.

İlerici, demokrat, yurtsever ve devrimci insanlar ise, bu durum karşısında “umutsuzluğa” düşmekte, “bu halk adam olmaz” tekerlemesini yineleyip durmaktadırlar.

Kimileri için bu durum, Özal döneminin “köşedönmeçiliği”nin, “markacı gençliği”nin, kısacası apolitikleşmenin bir sonucudur. Kimileri için ise, halka verilen “rüşvetler” bu sonucu doğurmaktadır.

Nasıl gerekçelendirilirse gerekçelendirilsin, sonuçta “umutsuzluk” ve halka güvensizlik her “solcu”da mevcuttur. Doğal olarak, böylesi bir ortamda da devrimin yapılabileceğine de hiç inanmamaktadırlar. Yıllardır

* Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim II-III*.

sürdürdükleri “umudu büyütme” masalının da sonuna gelmişlerdir.

Oysa şimdi devrim zamanıdır.

Eğer bir ülkede halkın gözünün içine baka baka yalan söyleniyorsa; “medya” bu yalanları her gün, her saat, haberlerle, dizilerle, şov programlarıyla sürekli yeniden ve yeniden üretiyorsa; ortaokul bilgileriyle insanlar üniversiteli yapıyorsa; kredi kartlarıyla, “yardım paketleriyle” insanlar “refah” içinde olduklarını düşünüyorlarsa; ülkenin siyasal rejimi insanları fazlaca ilgilendirmiyorsa, o ülkede devrimden başka yol kalmamış demektir.

Dün, AB yandaşlarının her yerde el üstünde tutulduğu günlerde; “yes, annem” ciliğin her yere yayıldığı günlerde, nasıl ki insanlar “cebine AB pasaportunu koyup” ülkeyi terk etmeye hazır görünüyorlardıysa, bugün de “nispî refah” içinde ülkenin geleceği karşısında kayıtsız görünmektedirler.

İşte halkın bu “kayıtsızlığı”, devrimin geleceğidir.

Şimdi devrim zamanıdır.

Devrim ise, devrimci eylemle gerçekleşir.

Devrimci eylem ise, devrimcilerin mücadelesidir.

Beyoğlu sokaklarında “hazır kıta” bekleyerek, Taksim otobüs durağında “eylem” yaparak devrimci mücadele yürütülemez.

Devrimci mücadele, ülkenin gerçeklerini, ülkenin insanlarına anlatmaya başlamakla başlar.

Bunu yapabilmek için de, ülkenin gerçeklerini ve halkı bilmek ve anlamak şarttır.

Bugün belki devrimcilere inanmayacaklardır. Ama yarın, somut yarın, söylenenlerin ne denli gerçek olduğunun bilincine varacaklar, devrimcileri dinlemeye hazır olacaklardır.

Devrimciler, her somut olaydan yola çıkarak, sadece bildik sloganları atarak değil, somut olayın olası tüm gelişim sürecini ortaya koyarak insanlara gerçekleri anlatmalıdırlar.

Peki! Ne Olacak Şimdi?

Seçimlerin günlük politikadaki en önemli yansıması, “laiklik-şeriatçılık” eksenindeki çatışmada şeriatçı kesimin üstünlük sağlaması, bu üstünlüğe bağlı olarak “sol seçmen”in “kişisel bozgun” havası içinde bulunuşu ve nihayetinde “merak etmeyin ordu var!”in “yumuşatıcı ve teselli edici” etkisinin önemli ölçüde gerilemiş olmasıdır. Bunların yanında her zamanki gibi CHP’nin “beklenen ve istenilen” oyu alamamasının getirdiği “bozgun” havasının faturasının Deniz Baykal’a çıkartılması da günlük politikanın en önemli konuları arasında yer almaktadır.

Bu ortamda “sol seçmen”in ilk seçim sonuçlarıyla birlikte yaşadığı “kişisel bozgun” havası içinde ilk akla gelen soru, “Ne olacak şimdi?” sorusu olmuştur. İnebahtı’da donanması yakılmış, dağıtılmış ve bozguna uğramış Osmanlı gibi* çaresiz, yorgun ve bitkin “sol seçmen”nin bu sorusu, aynı zamanda “önünü görme” isteğinin dışavurumudur. Ancak aynı şey mücadele isteği ve kararlılığı açısından geçerli değildir.

Bugün ortalıkta “sessizlik” egemendir. “Medya”nın olanca çabasıyla, cumhurbaşkanlığı seçiminde Tayyip Erdoğan ve mehteran takımının nasıl bir tutum izleyeceği beklentisine girilmiştir. Bu “beklenti”de ağır basan yan, Tayyip Erdoğan ve mehteran takımının cumhurbaşkanlığı seçiminde “uzlaşmacı” bir yol izleyecekleri sanısıdır. Bu da, 2002 seçimleri sonrasında “merak etmeyin

ordu var”la “teselli” edilen ve “yumuşatılan” laik kesimin yeni “yumuşatıcısı” olarak ortaya atılmıştır.

Şimdi değişik “olasılıklar”dan söz edilmektedir. “Eğer” diye başlayan bu “olasılıklar”, öncelikli olarak cumhurbaşkanlığı seçiminde AKP “troykası”nın nasıl bir tutum takınacağına bağlı siyasal gelişmeleri öngörmeye yöneliktir. Ve bu hava içinde “medya” da, ilk kez “senaryo”lar üretmek yerine “olasılıklar”dan söz etmeye başlamıştır.

“Eğer”, AKP “troykası” A. Gül’ün cumhurbaşkanlığında “ısrarcı” olursa, bu durum laikler için gelecek beş yılın pek “güllük-gülistanlık” olmayacağını gösterecektir.

“Eğer”, AKP “troykası”nın dışında Tayyip Erdoğan “ağırlığını” koyar, “tam bir devlet adamına yakışır” bir tutum takınarak muhalefetle bir “uzlaşmaya” varırsa, AKP “merkez partisi”, hatta “merkez sağın tek partisi” olma hakkını kazanacaktır. Bu da laikler için, iktidar umudunu tümüyle yitirmek anlamına gelse de, “yaşanabilir bir ülke” duygusu uyandıracığı için yeterli bulunacaktır.

Diğer “eğer”li olasılıklar ise, tümüyle AKP iktidarının “ömrü”ne ilişkindir.

“Eğer”, AKP “troykası” cumhurbaşkanı konusunda uzlaşmazlığını sürdürürse, bu “merak etmeyin ordu var”cılar yeniden hareketlendirecektir. M. A. Birand’ın sözüyle “zaten silahlı kuvvetler unutmaz, ancak koşulların olgunlaşmasını bekler”*** umuduy-

* Sokullu Mehmet Paşa’nın yenilgi sonrasında şöyle dediği rivayet edilir: “Paşa, bu millet öyle bir millettir ki, isterse bütün gemilerinin direklerini gümüşten, yelkenlerini atlastan, halatlarını ibrişimden yapar.”

*** M. Ali Birand, koşulların olgunlaşmasını, Kenan Evren’in 12 Eylül askeri darbesine ilişkin olarak söylediği, “daha önce müdahale edebildik, ancak koşulların olgunlaşmasını bekledik” sözüne dayandırmak-

la başlayacak olan bu hareketlenme, orta vadeli bir “yıpratma savaşı” olacaktır.

AKP iktidarının “ömrüne” ilişkin diğer bir olasılık ise, dünya piyasalarında başlayan ya da gelecekte başlayacak olan bir ekonomik krizdir. Ekonomik kriz koşullarında AKP iktidarını sürdüremeyecek, dolayısıyla da ya erken seçime gitmek zorunda kalacak ya da kamuoyunun tepkisi ile kendi içinde parçalanarak iktidardan düşürülecektir.

Bugün “ekonomik kriz olasılığı”, dünden çok daha fazla prim yapmaktadır. Özellikle son hafta içinde dünya piyasalarında başlayan düşüşler, bu olasılığa bağlanan umutları artıran özelliklere sahiptir.

Bunun yanında seçim “ekonomisi” çerçevesinde su ve elektrik savurganlığının ortaya çıkardığı su ve elektrik kesintileri de AKP iktidarının “gerçek yüzü”nü gösteren olgular olarak “yıpratma savaşı”nda mevziye sokulmuştur.

Ortaya atılan bu “olasılıkların” ortak özelliği, AKP’nin iktidardan düşürülmediği sürece iktidardan düşmeyeceğidir. Dolayısıyla dışsal gelişmelere bağlı olarak AKP’nin iktidardan düşürülmesi beklentisi egemendir.

Yine bu “olasılıkların” ortak bir özelliği de, AKP iktidarına karşı planlı, programlı bir “yıpratma savaşı”nın gerekliliğidir. CHP bu konuda örgütlü bir güç olmaktan hızla çıkarıldığından, elde yine “merak etmeyin ordu var” kalmaktadır. Dolayısıyla da “yıpratma savaşı”nın ordunun (TSK) emir-komutası altında yürütüleceği düşünülmektedir.

“Her şeyin, her an olabileceği” bir ülkede, “medya”nın günlük manipülasyonlarına bağlı olarak değişkenlik gösteren olasılıklar ve olanaklar söz konusudur. Bu olasılıklardan hangisinin gerçeklik kazanacağı önceden kestirilemese de, her durumda gelişmeler karşısında bir tutum ve tavır alınmasını gerektiren, “çatışma-uyum”un sürekli yer değiştirdiği bir döneme girilmiştir.

Böyle bir dönemde, gelişmeler karşısında tavır belirleyebilen ve buna uygun politik tutum alabilen örgütlü siyasal güçler için oldukça elverişli bir ortam ortaya çıkmıştır. Bu nedenle de, tüm “olasılıklar” karşısında **örgütlü bir siyasal gücün varlığı** belirleyici olmaktadır.

Bugün AKP, MHP’nin temsil ettiği kesim-

tadır. Bir bakıma “ordu, 12 Eylül’de böyle yaptı, şimdi de böyle yapacak” demeye getirmektedir.

ler dışında tüm sömürücü sınıfların birliğini temsil etmektedir. 22 Temmuz seçimleriyle sömürücü sınıflar arasındaki bölünmelerin siyasal yansılar sona ermiş, değişik ve küçük partilere dağılmış olan sınıf çıkarları AKP bünyesinde temsil edilir olmuştur. AKP’nin şeriatçı temelden gelen “çekirdek” yapısının yasal ve yasadışı örgütlülüğü yanında pragmatist (takiyyeci) politikadaki deneyimleri ve TMSF’ye dayanan “ekonomik zor” gücüne sahip olması, kaçınılmaz olarak “karşı-güç”ün örgütlülüğünden daha çok “savaşkan” olmasını öne çıkartmaktadır.

Bugün için “laik cephe” açısından elde bulunan tek örgütlü güç, ordudur. Bu nedenle, seçim sonrasında yaşanan “kişisel bozgun” havasının dağılması da, ordunun “merak etmeyin”ci propagandalarla “teselli edici” güç olarak ortaya çıkmasına bağlıdır. Böylece gelişen siyasal olaylar, tümüyle AKP mehteran takımının ordu ile sürdüreceği “kapalı kapılar arkasındaki” ilişkiler ve çelişkiler tarafından belirlenecektir.

27 Nisan “sanal muhtıra” sonrasında Dolmabahçe Sarayında yapılan Tayyip Erdoğan ile Yaşar Büyükanıt arasındaki “gizli görüşme”, bu gelişmenin ön habercisi durumundadır.

“Laik cephe”, yani kent küçük-burjuvazisinin sol kanadı*, dün olduğu gibi, bugün de kendi dışındaki güçlere umudunu bağlamış durumdadır. 12 Marttan günümüze kadar

* Mao Zedung, Çin toplumundaki küçük-burjuvaziye tahlil ederken şöyle yazmaktadır:

“**Küçük burjuvazi.** Bu kesim, mülk sahibi köylüleri, el sanatları ustalarını, küçük tüccarları, aydınların alt kademelerini, yani öğrencileri, ilkökul ve ortaokul öğretmenlerini, alt kademelerdeki devlet memurlarını, büro çalışanlarını ve küçük avukatları kapsamaktadır. Gerek büyüklüğü, gerekse sınıf niteliği bakımından bu sınıfın üzerinde önemle durmak gerekmektedir. Mülk sahibi köylüler ve el sanatları ustaları küçük çapta üretim yapmaktadır. Bu sınıfın bütün tabakaları, aynı küçük burjuva ekonomik temele dayanmakla birlikte, üç ayrı bölüme ayrılır.

Birinci bölümü, bir miktar paraya ya da tahıl fazlasına sahip olanlar; yani kol ya da kafa emeğiyle, her yıl hayatlarını sürdürmek için tükettiklerinden fazla kazananlar oluşturur. Bunlar zengin olmak isterler ve Mareşal Çao’ya taparlar. Gerçi büyük servetler elde etme hayalleri yoktur, ama her zaman orta burjuva durumuna yükselmeyi isterler. Bu burjuvaların el üstünde tutulduklarını gördükçe ağızlarının suyu akar. Böyleleri ürkerler, devlet memurlarından ve biraz da devrimden korkarlar; ekonomik durumları bakımından orta burjuvaziye oldukça yakın olduklarından, bu sınıfın yaptığı propagandaya büyük güven duyar ve devrime kuş-

hala küçük-burjuvazinin sağ ve orta kanadıyla işbirliği yapabileceğinin umutlarını taşımaktadır. Sınıfsal özelliği nedeniyle sürekli geçişken ve değişken yapıya sahip olduklarından, sürekli ve örgütlü bir güç oluşturamazlar. Bu nedenle de, kendi dışlarındaki güçlere bel bağlamak durumundadırlar.

Proletaryanın sınıf mücadelesinin gelişmediği, proletaryanın siyasal örgütlülüğünün etkin olmadığı koşullarda küçük-burjuvazinin sol kanadı, her durumda sağ ve orta kanadın tutumuna bakarak siyasal tavır belirler. Bu da onun demagojilerle, manipülasyonlarla oligarşik düzene bağlanmasını getirir.

12 Mart döneminde ordu içindeki gücü kırılmış olan bu kesim, 12 Eylülle birlikte tümüyle dağılmış, örgütsüzleşmiştir. "Atatürkçü Düşünce Dernekleri" vb. aracılığıyla sürdürülen örgütlenme çabaları ise "marjinal" olmaktan öteye geçememiştir.

Küçük-burjuvazinin sol kanadı için tek örgütlü güç, CHP'dir. Sovyetler Birliği'nin dağıtılmışlığıyla "şok" olan bu kesim, "devrimci-milliyetçi" perspektifini yitirmiş, hızla apolitikleşmiştir. "Cumhuriyet mitingleri"yle bir ölçüde politize olmuşsa da, düzenleyicilerinin tutarsızlığı nedeniyle hızla eski konumuna sürüklenmiştir.

Şüphesiz bu mitinglerde "sayısını sayan" bu sol kanat, yakın gelecekteki tüm siyasal gelişmelerin içinde yer almayı sürdürecektir. Ama yukarıda da belirttiğimiz gibi, sınıfsal

kuyula bakarlar.

Bu bölüm, küçük burjuvazi içinde bir azınlıktır ve bu sınıfın sağ kanadını meydana getirir.

İkinci bölüm, ekonomik bakımdan esas olarak kendi kendine yeterli kimselerden oluşur. Bunlar, birinci bölümdenkilerden epeyce farklıdır; onlar da zengin olmak isterler, ama Mareşal Çao, buna asla izin vermez... Ancak hiç bir zaman devrime karşı çıkmamaktadırlar. Sayıca çok kalabalık olan bu bölüm, küçük burjuvazinin nerdeyse yarısını oluşturmaktadır.

Üçüncü bölüm yaşam koşulları günden güne kötüleşen kimselerden meydana gelmektedir. Bu bölümdenkilerin çoğu, eskiden durumu daha iyi olan ailelerden gelmektedir; bunların durumu yavaş yavaş değişmekte, bugün zar zor geçinmekle birlikte, giderek daha kötü bir duruma düşmektedirler. Geçmişleri ve bugünkü hayatları arasındaki bu büyük karşıtlıktan dolayı, büyük bir ruhsal bunalım içindedirler. Bu kimseler devrimci hareket için çok önemlidirler. Büyük bir kitle meydana getirmekte ve küçük burjuvazinin sol kanadını oluşturmaktadır.

Olağan koşullarda, küçük burjuvazinin bu üç bölümünün devrim karşısındaki tutumları farklıdır." (Seçme Eserler, Cilt: I, s. 21-22.)

özelliği ve 12 Eylül'den günümüze kadar süren depolitizasyon ve perspektifsizliği ile etkin ve belirleyici bir güç olmaktan çok, edilgen ve "yedek güç" olarak siyaset sahnesinde yerini alacaktır.

Siyasal gelişmelerin belirleyicisi ise, AKP' de toplanan sömürücü sınıfların çıkar çatışmasıdır.

Kapitalizmin genel yasasıdır.

"İşler yolunda gittiği sürece, rekabet, genel kâr oranının eşitlenmesi halinde gördüğümüz gibi, kapitalist sınıf arasında bir kardeşlik havası estirir ve böylece her biri, ortak yağmadan kendi yatırım oranında pay alır. Ama sorun, kârın değil de zararın paylaşılması halini alır almaz, herkes kendi payına düşen zarar en aza indirme ve bunu bir başkasının sırtına yüklemeye çabasına düşer. Kapitalist sınıf için, kayba uğramak kaçınılmazdır. Her kapitalistin, bu zararın ne kadarını yüklenmek zorunda kalacağı, yani bunu ne ölçüde paylaşmak durumunda kalacağı, göstereceği güce ve kurnazlığa bağlıdır ve o zaman rekabet, düşman kardeşler arasında bir savaşa dönüşür. Her bireysel kapitalistin çıkarları ile bütünüyle kapitalist sınıfın çıkarları arasındaki uzlaşmazlık, tıpkı daha önce, aralarındaki çıkar özdeşliğinin pratik rekabet yoluyla ortaya çıkması gibi, su yüzüne çıkar."*

Şüphesiz sömürücü sınıflar arasındaki bugünkü "barış" havasının dağılması, yerini ayrışma ve bölünmelerin alması iç ve dış piyasalarda meydana gelecek gelişmelere, yani emperyalist ekonomilerdeki gelişmelere ve emperyalizme bağımlı ülke ekonomisinin bunlardan ne ölçüde etkileneneğine bağlıdır.

Ancak gelişecek olan ekonomik olaylar, aynı zamanda değişik "uyum/uzlaşma" durumlarını da beraberinde getirecektir. Özellikle DTP'nin temsil ettiği Türkiye iç pazarına entegre olmak isteyen küçük ve orta sermaye kesimlerinin "yeni fırsat" olarak gördükleri seçim sonuçları, aynı zamanda yeni "ittifaklar" ortaya çıkartabilecektir. DTP'nin cumhurbaşkanlığı seçiminde meclis toplantısına katılacaklarına ilişkin açıklamaları da, bu yeni "ittifak"ların kapısını açmaktadır.

* Karl Marks, *Kapital*, Cilt: III, s: 266.

“Medya”nın “Bahçeli herkesi rahatlattı” şeklinde sunduğu MHP’nin cumhurbaşkanlığı seçiminde “sorun” çıkarmayacağına ilişkin açıklamaları da, sömürücü sınıflar arasındaki “barış”ın dışavurumudur. MHP’nin çıkarlarını savunmaya azami gayret gösterdiği, özellikle de 1990’larda Türki cumhuriyetlere “sefer eylemiş” “milliyetçi sermaye”nin, buralardaki “hüsran”ı sonrasında, önce Fettullahçılarla, ardından AKP saflarına geçmiş olan orta sermaye kesimleriyle işbirliği içine girmiştir. Bu da MHP-AKP uzlaşmasının zeminini oluşturmaktadır. Ancak “milliyetçi sermaye” sadece Türki cumhuriyetler ve Rusya iç pazarında faaliyet göstermemektedir. 1990 Türki cumhuriyetleri “sefer”inden yenilgiyle çıkmış olan bazı orta sermaye kesimleri yeniden iç pazara yönelmişlerdir. Ticaret alanında “islami sermaye”nin ağırlıklı bir yere sahip olmasından dolayı, her durumda bu kesimle çatışma içindedirler. Bu da, MHP’nin AKP ile olan uzlaşmazlığının maddi temelini oluşturmaktadır.

Tüm bu “olasılıklar” ve gelişmeler içinde iki kesim belli belirsiz bir yere sahiptir: **Oligarşi ve halk.**

2001 krizinden günümüze kadarki siyasal olaylar içinde oligarşi neredeyse yokmuşcasına bir görünüm ortaya çıkmıştır. Oligarşinin geleneksel “iki büyük ayağı”nın birisini oluşturan Koç gurubunun artan oranda “dışa” açılması, diğer ayağı olan Sabancı gurubunun “miras kavgası” içinde parçalanması ve küçülmesi böyle bir görünümün ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu görüntüye kapılanlar, oligarşiyi oluşturan işbirlikçi-tekelci sermayenin ortalıkta fazlaca görünmemesinden yola çıkarak “devletin çözülmesi” teorileri de ortaya atabilmişlerdir.

Oligarşiyi oluşturan işbirlikçi-tekelci burjuvazi bugün için küçük ve orta sermaye kesimlerinin hareketi karşısında “tarafsız” konumda bulunmaktadır. Bu, aynı zamanda gelecekte olası iç çatışmalar ve bölünmeler ortamında “hakem” rolünü oynayabilmesi için gerekli bir “tarafsızlık”tır. Oligarşinin si-

vil ve askeri bürokrasi üzerindeki kesin hegemonyası da böyle bir “tarafsız” içinde bulunmasına olanak tanımaktadır. Ancak AKP’nin şeriatçı “çekirdeği”nin sivil bürokrasi içinde artan kadrolaşması karşısında tedirgindir. 27 Nisan “sanal muhtırası” da bu tedirginliğin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Oligarşi açısından cumhurbaşkanının “dini inancı” fazlaca önemli değildir. Önemli olan, cumhurbaşkanının sivil bürokrasi içindeki kadrolaşmayı genişletmek açısından geniş yetkilere sahip olmasıdır. Bu nedenle oligarşinin cumhurbaşkanı seçimindeki “hassasiyeti”nin nedeni, seçilecek cumhurbaşkanının “dini inancı” değil, sivil bürokraside kendi hegemonyasını sarsıcı girişimlerde bulunup bulunmamasına ilişkindir. A. Gül’ün tüm açıklamaları da oligarşinin bu “hassasiyet”lerini dikkate alacaklarına ilişkin mesajlar içermektedir.

Bugünkü siyasal ortamda oligarşinin doğrudan temsilciliğini yapan bir siyasal parti mevcut değildir. Oligarşinin siyasal tutum ve tavırları doğrudan ordu (TSK) tarafında dile getirilmektedir. TSK’nin içinde bulunulan süreçte siyasal olaylara artan müdahalesi ve başlı başına bir siyasal güç olarak ortaya çıkışının nedeni de budur.

İşte bu ilişki ve çelişkiler içinde yakın gelecekteki siyasal gelişmelerin yönü belirlenmiş olacaktır. Bu, kimi zaman küçük ve orta sermaye kesimleriyle (tekelleşmemiş sanayi ve ticaret burjuvazisi) oligarşi arasında “çatışma” şeklinde olabileceği gibi, kimi zaman “uyum”un öne geçtiği durumları da içerecektir. Bütün bu “çatışma-uyum” ilişkisinde etkin olacak olan, ülkenin yakın gelecekte karşı karşıya kalacağı ağır bir ekonomik kriz ve başta küçük-burjuvazinin sol kanadı olmak üzere halkın artan politizasyonudur. Her iki durumda da, sömürücü sınıflar arasındaki ilişki ve çelişkilerle belirlenen ülkenin siyasal gündemi temelden değişime uğrayacaktır.

İnternet Adresi:

www.kurtuluscephesi.com
www.kurtuluscephesi.org
www.kurtuluscephesi.net

E-Posta Adresi:

kurcephe@kurtuluscephesi.org
erisyayinlari@kurtuluscephesi.org

- MAHİR ÇAYAN: **KESİNTİSİZ DEVRİM I**
MAHİR ÇAYAN: **KESİNTİSİZ DEVRİM II-III**
İLKER AKMAN: **MEVCUT DURUM VE DEVRİMCİ TAKTİĞİMİZ**
*** **TÜRKİYE DEVRİMİNİN ACİL SORUNLARI-I**
*** **OLİGARŞİ NEDİR?**
*** **MARKSİZM-LENİNİZM BİR DOĞMA DEĞİL, EYLEM KILAVUZUDUR-III**
*** **THKP-C/HDÖ VE 15 YIL**
*** **POLİTİKLEŞMİŞ ASKERİ SAVAŞ STRATEJİSİ VE DEVRİMCİ TAKTİĞİMİZ**
*** **GRAMSCİ ÜZERİNE**
*** **REVİZYONİZMİN REVİZYONU**
*** **ULUSAL SORUN ÜZERİNE**
*** **“BDS”:** BİR PRAGMATİK SAPMA
*** **“YENİ” OPORTÜNİZM ÜZERİNE**
*** **ZAFER BİZİM OLACAKTIR!** [Ankara Davası Savunması]
*** **DEVİRİM PROGRAMLARI**
*** **RUS DEVRİMİNDEN ÇIKAN DERSLER**
*** **ESKİ BİR GERİLLANIN “EMEK”İ**
*** **PASS VE “YENİ ÇÖZÜM”ÜN FIRSATÇILIĞI**

DEVİRİMCİ MARŞLAR VE EZGİLER

- DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE EKONOMİK BUNALIM** [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-I]
DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE EKONOMİK BUNALIM II [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-III]
LAİKLİK VE ŞERİATÇILIK ÜZERİNE [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-II]
TARİHTE, GÜNÜMÜZDE VE DEVRİMCİ MÜCADELEDE KADINLAR

